

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιβαλλοντικό έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis

Πρακτικά Περιλήψεων
Book of Abstracts

Τετάρτη 2 Ιουνίου 2021

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ

Δικαίωμα
και Ευθύνη
για το
Περιβάλλον

Μουσείο
Φυσικής
Ιστορίας
Κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ

Επιμέλεια Έκδοσης / Publication's Editin: Μπαξεβάνη Πόπη / Baxevani Pori,
Μιχάλης Προμπονάς / Michalis Probonas, Σταυρούλα Χριστοδουλοπούλου /
Stavroula Christodoulou

Γραφιστική Επιμέλεια / Graphic Design: Ιωάννης Χαρκούτσος / Ioannis Charkoutsis

Έκδοση / Copyright ©: Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης /
University of Crete - Natural History Museum of Crete

Ιούνιος 2021 / June 2021

Πρόλογος

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου, ο Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων, η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης και το Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, **υλοποίησαν το έργο LIFE «Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση» με τίτλο: «Πρωώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αποκατάσταση ζημιών της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη» (LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026) από τον Οκτώβριο του 2015 έως τον Ιούνιο του 2021. Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε σε ποσοστό 60% από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (EASME) ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των συνδικαιούχων καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.**

Με την ολοκλήρωση του LIFE Natura Themis διοργανώθηκε το τελικό Εθνικό Συνέδριο με τίτλο: «Περιβαλλοντικό έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis», το οποίο πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά την Τετάρτη, 2 Ιουνίου 2021.

Το τελικό Συνέδριο απευθύνονταν τόσο στους κοινωνικούς εταίρους και τις ομάδες στόχου, όσο και στο ευρύτερο κοινό αλλά και τους φίλους και συνεργάτες του προγράμματος, που παρακολουθούσαν την πορεία του και υποστήριζαν τις δράσεις του όλα αυτά τα χρόνια.

Η θεματολογία του Συνεδρίου μεταξύ άλλων περιλάμβανε την παρουσίαση των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων που προέκυψαν από την υλοποίηση του LIFE Natura Themis, την ανασκόπηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και νομολογίας όπως εξελίχθηκε την προηγούμενη πενταετία, την προβολή του έργου διωκτικών και ελεγκτικών αρχών της χώρας σε σχέση με την εφαρμογή της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη και του εθνικού και ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού δικαίου και τη συνεισφορά των περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Στο παρόν βιβλίο των Πρακτικών των Περιλήψεων παραθέτουμε τις περιλήψεις των ομιλιών, τα βιογραφικά των εισηγητών, τα αρχεία των παρουσιάσεων καθώς και τους συνδέσμους των μαγνητοσκοπημένων εισηγήσεων.

Κλείνοντας το LIFE Natura Themis, το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης ως Συντονιστής Εταίρος και οι Συνδικαιούχοι του έργου ευχαριστούν όλους όσοι συνεργάστηκαν και υποστήριξαν την πολύχρονη αυτή προσπάθεια και ελπίζουν η γνώση και η εμπειρία που αποκτήθηκε από την υλοποίηση του προγράμματος να αξιοποιηθεί από την πολιτεία αλλά και την κοινωνία, προς όφελος του φυσικού περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών.

Δρ. Μιχάλης Προμπονάς

Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
Συντονιστής έργου LIFE Natura Themis

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6

Α' Ενότητα: LIFE Natura Themis: Δράσεις και Αποτελέσματα 2015-2020 8

Χαρτογράφηση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη από τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου 8

Η εφαρμογή για έξυπνες συσκευές LIFE Natura Themis 14

LIFE Natura Themis: Συνέργειες, συμπεράσματα και αξιοποίηση αποτελεσμάτων 23

Β' Ενότητα: Αρμοδιότητες υπηρεσιών και αποτελεσματικότητα δίωξης ... 27

Περιβαλλοντική Ευθύνη: Η συμβολή του Συνηγόρου του Πολίτη 27

Η περιβαλλοντική ζημία σε υποθέσεις στη Στερεά Ελλάδα 36

Ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στις δίωξεις για εμπρησμούς που αφορούν περιβαλλοντικά εγκλήματα 39

Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή: Περιβαλλοντικά εγκλήματα στο θαλάσσιο οικοσύστημα 40

Σελ.

Γ' Ενότητα: Νομοπαραγωγή-Νομολογία 2015-2020 και εφαρμογή της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη 41

Αποδελτίωση νομοθεσίας περιόδου 2015-2020 41

Η νομολογία του ΣτΕ και του ΔΕΕ για το περιβάλλον κατά την τελευταία πενταετία 2015-2020: νομολογιακές εξελίξεις και προοπτικές 47

Δ' Ενότητα: Περιβαλλοντικές ΜΚΟ και εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας 52

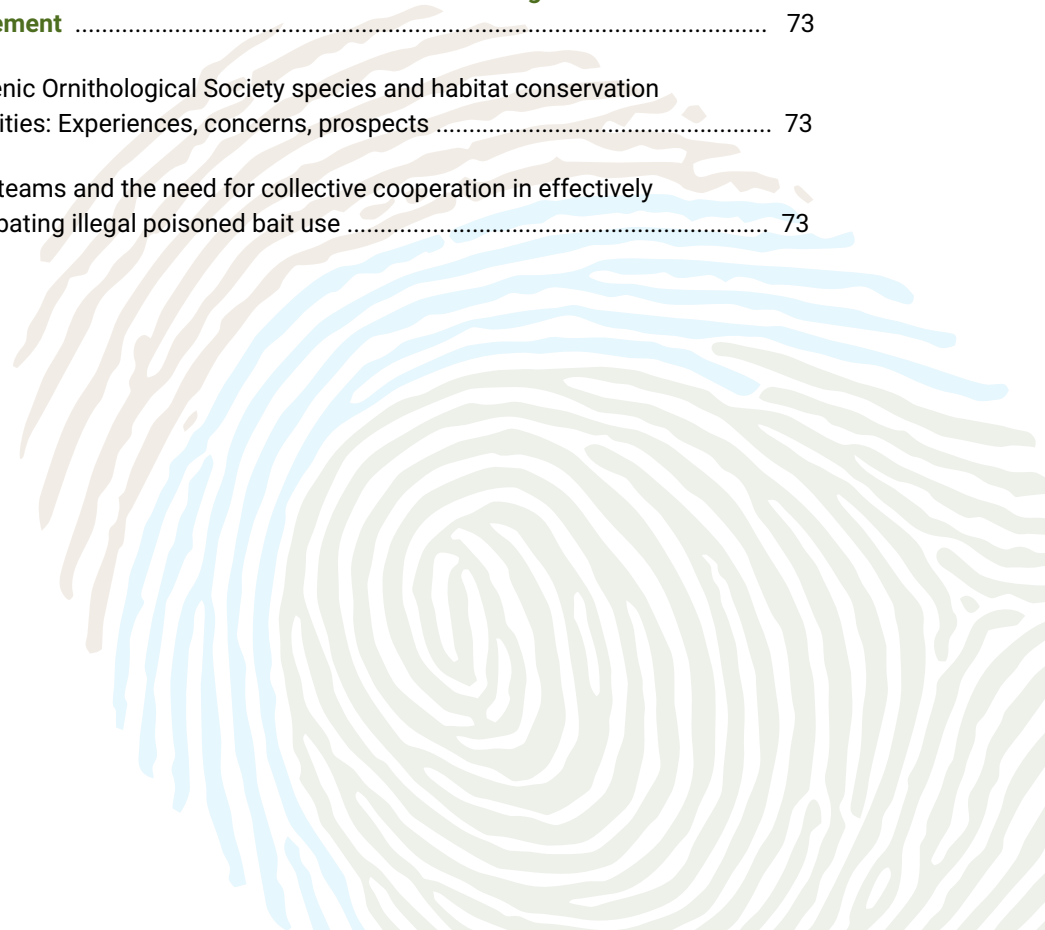
Δράσεις της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων: Εμπειρίες, προβληματικές, προοπτικές .. 52

Οι Ομάδες Σκύλων και η ανάγκη για συλλογική συνεργασία για την αποτελεσματική καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων 56

CONTENTS

	Page
FOREWARD	64
Section I: LIFE Natura Themis: Actions and Results 2015-2020	65
Mapping environmental offending on Crete by the Environmental Law Observatories	65
The LIFE Natura Themis Smart Device Application	66
LIFE Natura Themis: Synergies, conclusions and putting results to good use	67
Section II: Agency remits and the effectiveness of enforcement	68
Environmental liability: The Ombudsman's contribution	68
Environmental damage cases in Central Greece	69
The Fire Service's role in prosecuting environmental crime arson cases	69
Hellenic Coast Guard: Environmental crimes in the marine ecosystem	70

	Page
Section III: Legisprudence and jurisprudence from 2015 to 2020 and Environmental Liability Directive implementation	71
Indexing legislation from 2015 to 2020	71
Council of State (CoS) and CJEU jurisprudence on the environment over the past five years (2015-2020): jurisprudential developments and prospects	71
Section IV: Environmental NGOs and environmental legislation enforcement	73
Hellenic Ornithological Society species and habitat conservation activities: Experiences, concerns, prospects	73
Dog teams and the need for collective cooperation in effectively combating illegal poisoned bait use	73

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

17.00-17.15 Καλωσόρισμα-χαιρετισμός εκπροσώπου ΥΠΕΝ

Α' Ενότητα: LIFE Natura Themis: Δράσεις και Αποτελέσματα 2015-2020. Συντονιστής Δρ. Γιώργος Σμπώκος, Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

17.15-17.30 Χαρτογράφηση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη από τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου.
Μαρία Μανιαδάκη, Δικηγόρος ΜΙε, μέλος Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων, Συντονίστρια Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού Δικαίου Δυτικής Κρήτης

17.30-17.45 Η εφαρμογή για έξυπνες συσκευές LIFE Natura Themis.
Ελένη Ντέκα, Περιβαλλοντολόγος, Υπεύθυνη Διαχείρισης της Εφαρμογής LIFE THEMIS, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

17.45-18.00 LIFE NATURA THEMIS: Συνέργειες, συμπεράσματα και αξιοποίηση αποτελεσμάτων.
Δρ. Μιχάλης Προμπονάς, Φυσικός-Περιβαλλοντολόγος Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, Συντονιστής έργου LIFE Natura Themis

18.00-18.10 Ερωτήσεις-συζήτηση.

Β' Ενότητα: Αρμοδιότητες υπηρεσιών και αποτελεσματικότητα δίωξης. Συντονίστρια Μαρία Μανιαδάκη, Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων

18.10-18.25 Περιβαλλοντική Ευθύνη: Η συμβολή του Συνηγόρου του Πολίτη.
Δάφνη Φιλιππάκη, Δικηγόρος. Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη-Κύκλος Ποιότητας Ζωής

18.25-18.40 Η περιβαλλοντική ζημία σε υποθέσεις στη Στερεά Ελλάδα.
Ανθούλα Καστανιώτη, Περιβαλλοντολόγος MSc, Δ/νση ΠΕΧΩΣ Στερεάς Ελλάδας, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας

18.40-18.55 Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή: Περιβαλλοντικά εγκλήματα στο θαλάσσιο οικοσύστημα.
Στέφανος Καλαμίδας, Πλωτάρχης, Λιμενικού Σώματος

18.55-19.10 Ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στις διώξεις για εμπρησμούς που αφορούν περιβαλλοντικά εγκλήματα.
Ευστράτιος Τσεπετάκης, Πυρονόμος. Ανακριτικό Γραφείο Διοίκησης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Ν. Χανίων

19.10-19.20 Ερωτήσεις-συζήτηση

19.20-19.30 Διάλειμμα

Γ' Ενότητα: Νομοπαραγωγή-Νομολογία 2015-2020 και εφαρμογή της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη. Συντονιστής Δρ. Μιχάλης Προμπονάς, Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

19.30-19.45 *Αποδελτίωση νομοθεσίας περιόδου 2015-2020.*
Δρ. Γιώργος Σμπώκος, Νομικός, μέλος Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, Συντονιστής Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού Δικαίου Ανατολικής Κρήτης

19.45-20.00 *Η νομολογία του ΣτΕ και του ΔΕΕ για το περιβάλλον κατά την τελευταία πενταετία 2015-2020: νομολογιακές εξελίξεις και προοπτικές.*
Βαρβάρα Μπουκουβάλα, Πρωτοδίκης ΔΔ

20.00-20.10 Ερωτήσεις-συζήτηση

Δ' Ενότητα: Περιβαλλοντικές ΜΚΟ και εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Νίκος Πέτρου, Πρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης

20.10-20.25 *Δράσεις της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων: Εμπειρίες, προβληματικές, προοπτικές.*
Βασίλης Παπαδόπουλος, Δικηγόρος παρ' Εφέταις, Νομικός Συνεργάτης Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.

20.25-20.40 *Οι Ομάδες Σκύλων και η ανάγκη για συλλογική συνεργασία για την αποτελεσματική καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.*
Ελζμπιέτα Κρετ, Περιβαλλοντολόγος, Χειρίστρια Ειδικά Εκπαιδευμένου Σκύλου Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων WWF Ελλάς.

20.40-20.50 Ερωτήσεις-συζήτηση

20.50-21.00 Κλείσιμο

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ
(κατά σειρά παρουσίασης στο πρόγραμμα)

Α' Ενότητα: LIFE Natura Themis: Δράσεις και Αποτελέσματα 2015-2020

Χαρτογράφηση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη από τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου

Μαρία Μανιαδάκη
Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω

Αξιοποιώντας την εμπειρία της Δράσης Α1, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι Χανίων και Ηρακλείου, εταίροι του έργου LIFE Natura Themis, συνέστησαν από το δεύτερο έτος του έργου, τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου Κρήτης, στα Χανιά και στο Ηράκλειο αντίστοιχα, τα οποία συνεχίζουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους μέχρι σήμερα, ενώ η λειτουργία τους θα συνεχιστεί και για μία πενταετία μετά από τη λήξη του προγράμματος, ως δράση After-LIFE.

Μεταξύ των δράσεων δραστηριοποίησης των Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης ήταν και η διεξαγωγή πρωτότυπης έρευνας σχετικά με την περιβαλλοντική παραβατικότητα μέσα από την παρακολούθηση της επιβολής ποινικών και διοικητικών κυρώσεων. Συγκεκριμένα, έλαβε χώρα από τα Παρατηρητήρια: α) συστηματική καταγραφή των δικαστικών αποφάσεων των Ποινικών Δικαστηρίων της Κρήτης που αφορούν περιβαλλοντικά εγκλήματα με έμφαση στις περιοχές NATURA 2000, β) συστηματική καταγραφή των διοικητικών προστίμων που αφορούν περιβαλλοντικές παραβάσεις στην Κρήτη με έμφαση στις περιοχές NATURA 2000 και γ) χωρο-χρονική αναφορά των συλλεχθέντων πληροφοριών μέσω GIS (γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών) στον γεωπληροφορικό χάρτη του έργου LIFE Natura Themis. Μέχρι σήμερα έχουν αναρτηθεί πάνω από 1.300 περιβαλλοντικές υποθέσεις στον γεωπληροφορικό χάρτη του έργου, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα στον εκάστοτε χρήστη να λαμβάνει περιβαλλοντική πληροφόρηση αλλά και αφετέρου προσφέροντας στη Διοίκηση ένα χρήσιμο εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Μέσα από την εν λόγω εργασία, γίνεται παρουσίαση των

δυνατοτήτων του γεωπληροφορικού χάρτη του έργου, καθώς και των περαιτέρω συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα των Παρατηρητηρίων.

Συνοπτικά, προκύπτει ότι η «χαρτογράφηση» της περιβαλλοντικής παραβατικότητας, που επιχείρησαν τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης, οδήγησε σε σημαντικές διαπιστώσεις, ενώ παράλληλα διατυπώθηκαν προτάσεις για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας σε δικαστικό, διοικητικό, νομοθετικό και κοινωνικό επίπεδο. Η χρήση σύγχρονων μεθόδων, όπως των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών, στο πλαίσιο της «χαρτογράφησης», αποτέλεσε μία καινοτομία που προσέδωσε ιδιαίτερη εξωστρέφεια στην έρευνα. Η αξιοποίηση του εργαλείου αλλά και των αποτελεσμάτων της «χαρτογράφησης» της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο θα συνεχίσει να επιδιώκεται από τους εταίρους του έργου.

Μαρία Μανιαδάκη: Η κυρία Μαρία Μανιαδάκη είναι Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω, εγγεγραμμένη στον Δικηγορικό Σύλλογο Χανίων από το 2004. Είναι πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Ανόβερο της Γερμανίας. Σήμερα είναι δικηγόρος με έμμισθη εντολή στο Πολυτεχνείο Κρήτης. Έχει διατελέσει εργαστηριακός συνεργάτης στο Τ.Ε.Ι Κρήτης, Τμήμα Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος (2003-2011), ειδικός συνεργάτης-συντονιστής για τον Δικηγορικό Σύλλογο Χανίων στο έργο LIFE14/GIE/GR/000026 με τίτλο «Πρώθηση της ευαισθητοποίησης για τη δίωξη εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής και ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αποκατάσταση ζημιών της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη» (2016-2021) και ερευνήτρια στο χρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ έργο με τίτλο: «Νομικά ζητήματα από τη χρήση των τεχνολογιών παρακολούθησης και παρατήρησης γης για τη διασφάλιση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης στην ελληνική έννομη τάξη-HELLASNOMOSAT» (2020-2021). Μιλάει αγγλικά, γερμανικά και ρωσικά.

<https://youtu.be/gQYvty3RazA>

1

«Χαρτογράφηση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη από τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου»

**Μαρία Μανιαδάκη, Δικηγόρος
Συντονίστρια Παρατηρητηρίου
Περιβαλλοντικού Δικαίου Δυτικής Κρήτης**

**Τελικό Εθνικό Συνέδριο LIFE NATURA THEMIS
«Περιβαλλοντικό Έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός
του έργου LIFE Natura Themis»**

2 Ιουνίου 2021 (διαδίκτυα)

Το έργο LIFE14 GIE/GR/00026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

2

Η σύσταση Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου στην Κρήτη από τους Δικηγορικούς Συλλόγους Χανίων και Ηρακλείου

Αξιοποιώντας την εμπειρία της δράσης A1, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι Χανίων και Ηρακλείου, εταίροι του Προγράμματος LIFE NATURA THEMIS, συνέστησαν από το δεύτερο έτος του Προγράμματος, τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου Κρήτης, τα οποία συνεχίζουν απρόσκοπτα τη λειτουργία του μέχρι σήμερα, ενώ η λειτουργία τους θα συνεχιστεί και για μία πεντατία μετά από τη λήξη του προγράμματος, ως δράση AFTER LIFE.

→ Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου Δυτικής Κρήτης (για Χανιά και Ρέθυμνο -ΔΣΧ)

→ Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου Ανατολικής Κρήτης (για Ηράκλειο και Λασιθί -ΔΣΗ)

Το έργο LIFE14 GIE/GR/00026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

3

Τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου στην Κρήτη

Το έργο LIFE14 GIE/GR/00026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

4

Τομείς δραστηριοποίησης των Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης

- Συμμετοχή σε δράσεις κατάρτισης δικηγόρων, δικαστών, υπαλλήλων της Διοίκησης σχετικά με το Δίκαιο Περιβάλλοντος
- Δράσεις ενημέρωσης ομάδων-στόχων του Έργου (δημοσιογράφων, ευρέος κοινού κλπ) γύρω από το Δίκαιο Περιβάλλοντος
- Διανομή υλικού του Έργου LIFE NATURA THEMIS
- Δράσεις διάχυσης αποτελεσμάτων του Έργου
- Δράσεις επαφών και δικτύωσης με άλλα προγράμματα, δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, Ακαδημαϊκά Ιδρύματα κλπ

Το έργο LIFE14 GIE/GR/00026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

5

Τομείς δραστηριοποίησης των Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης

Γ.Χ. Σημάκος
Δ.Ν. Υπεύθυνος Επιτροπής Περιβάλλοντος Δ.Ν. Συνοδικής LIFE NATURA THEMIS

Η περιβαλλοντική εγκληματικότητα όπως αποτυπώνεται στη σύγχρονη μητροπολιτική πραγματικότητα - Σηματοποίηση και νομοθετική διαίρεση

Η πρόθεση στην περιβαλλοντική πάλη στην Ελλάδα: πόσο ιερή είναι τακτά;

«Μαριόνεττα»

Παρατηρητήριο εγκληματίες γένους...

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

7

Η πρωτότυπη έρευνα των Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης σχετικά με την περιβαλλοντική παραβατικότητα- Η μεθοδολογία

- Επιλέχθηκαν ως βασικές συνεργαζόμενες υπηρεσίες παροχής στοιχείων τα Λιμεναρχεία, τα Τμήματα Περιβάλλοντος, το Σώμα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος και τα Ποινικά Δικαστήρια των Περιφερειακών Ενοτήτων.
  - Η πρόσβαση στα στοιχεία της Διοίκησης εξασφαλίστηκε κατόπιν αιτήσεως, ενώ στα στοιχεία των Ποινικών Δικαστηρίων δύνανται ειδικών αδειών από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Η συλλογή στοιχείων ιδίως από τα Ποινικά Δικαστήρια αποδείχτηκε εξαιρετικά χρονοβόρα και δυσχερής λόγω της παντελούς έλλειψης μηχανογράφησης και της ανάγκης χειρωνακτικής έρευνας των αρχείων.
  - Κατά διαστήματα μετά τη συλλογή και επεξεργασία των συλλεχθέντων στοιχείων, ακολουθούσε η εισαγωγή των αποδελτιωμένων υποθέσεων που αφορούσαν περιοχές NATURA 2000 της Δυτικής Κρήτης ή περιοχές όμορες των περιοχών NATURA 2000, στον γεωπληροφορικό χάρτη του Προγράμματος LIFE NATURA THEMIS.
  - Τέλος ακολουθούσε η περαιτέρω επεξεργασία των συλλεχθέντων στοιχείων για τη συναγωγή περαιτέρω χρήσιμων συμπερασμάτων.
- Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.
-

6

Τομείς δραστηριοποίησης των Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης

- Παρακολούθηση και μελέτη της περιβαλλοντικής νομοθεσίας
  - Διεξαγωγή πρωτότυπης έρευνας σχετικά με την περιβαλλοντική παραβατικότητα μέσα από την παρακολούθηση της επιβολής ποινικών και διοικητικών κυρώσεων:
    - Συστηματική καταγραφή των δικαστικών αποφάσεων των Ποινικών Δικαστηρίων της Κρήτης που αφορούν περιβαλλοντικά εγκλήματα με έμφαση στις περιοχές NATURA 2000
    - Συστηματική καταγραφή των διοικητικών προστίμων που αφορούν περιβαλλοντικές παραβάσεις στην Κρήτη με έμφαση στις περιοχές NATURA 2000
    - Χωρο-χρονική αναφορά των συλλεχθέντων πληροφοριών μέσω GIS στον γεωπληροφορικό χάρτη του Προγράμματος LIFE NATURA THEMIS
- Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.
-

8

Ο γεωπληροφορικός χάρτης του Προγράμματος LIFE NATURA THEMIS

Έχουν αναρτηθεί μέχρι σήμερα 667 υποθέσεις που αφορούσαν περιοχές NATURA 2000 ή περιοχές όμορες των περιοχών NATURA 2000 της Δυτικής Κρήτης και 719 υποθέσεις που αφορούσαν τις αντίστοιχες περιοχές της Ανατολικής Κρήτης

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

9

Ο γεωπληροφορικός χάρτης του Προγράμματος LIFE NATURA THEMIS- Οι δυνατότητες

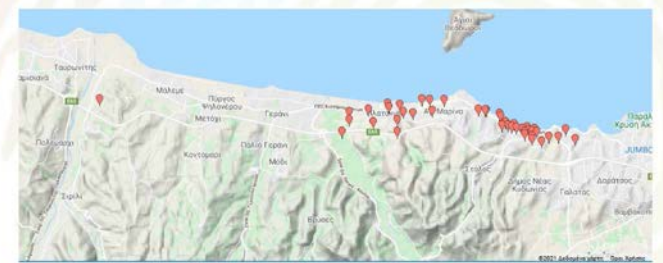
Φιλτράρετε τα δεδομένα
Διαλέξτε ένα συνδυασμό κριτηρίων και πατήστε το κουμπί "Εφαρμογή" για να φιλτράρετε τα δεδομένα.

Νομός	Τύπος	Στάδιο	Έτος
☐ Χανιά ☐ Ηράκλειο ☐ Λασιθί ☐ Ρέθυμνο	☐ Επιλογή όλων ☐ Επιτήρησης ☐ Έγκλημα κατά άγριας ζωής ☐ Βίαση παράνομης ☐ Θήρα παράνομης ☐ Παράνομη καταστροφή ☐ Οικονομική δραστηριότητα παράνομης ☐ Υλοποίηση παράνομης ☐ Υπερβάθμιση θαλάσσιου περιβάλλοντος ☐ Ύψος απόβλητου ☐ Δηλητηριασμένα βολώνια ☐ Οδοστρώμα ☐ Μεταφορικά οχήματα ☐ Υπερβάθμιση εδάφους ☐ Παράνομη λατομική δραστηριότητα ☐ Υπερβάθμιση νερού ☐ Αυθαίρετη δόμηση ☐ Απορριμία ☐ Εκχέρωση βιοαπαικούς εκτρώσεως	☐ Επιλογή όλων ☐ Αδυναμική απόφαση ☐ Δέσφηση Έρευνας ☐ Παραγραφή ☐ Καταδικαστική απόφαση ☐ Λοσπησία ποινικής δίωξης ☐ Αρχαιοθέρση (α.43 ΚΠΔ) ☐ Αρχαιοθέρση λόγω παραγραφής (με νόμο 4198/13) ☐ Αρχαιοθέρση λόγω αγνώστων δράστών ☐ Πρώτιστα 1.001 - 5.000 € ☐ Πρώτιστα 5.001 - 10.000 € ☐ Πρώτιστα πάνω από 10.000 € ☐ Πρώτιστα έως 1.000 € ☐ Προκαταρκτική εξέταση ☐ Παισιά ποινική δίωξης ☐ Επαγγελματική πρόταση ☐ Αποκατάσταση περιβάλλοντος ☐ Αγνώστη εξέλιξη	☐ Επιλογή όλων ☐ 2015 και μετέπειτα ☐ 2014 ☐ 2013 ☐ 2012 ☐ 2011 ☐ 2010 και προγενέστερα

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό κανάλιο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου κολυφθές από το Πράσινο Ταμείο.

11

Ο γεωπληροφορικός χάρτης του LIFE NATURA THEMIS ως εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

Παράδειγμα: Παραβίαση νομοθεσίας για την προστασία της Caretta-caretta στα Χανιά

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό κανάλιο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου κολυφθές από το Πράσινο Ταμείο.

10

Ο γεωπληροφορικός χάρτης του LIFE NATURA THEMIS ως εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

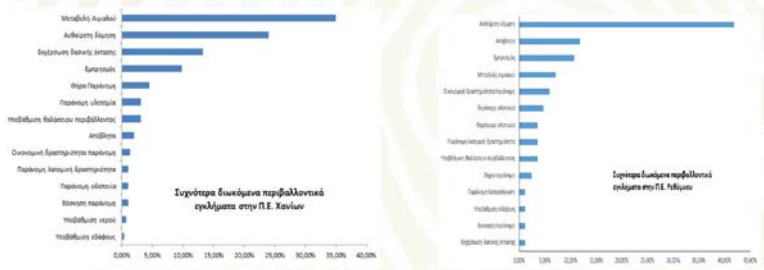

Παράδειγμα: Υποβάθμιση θαλάσσιου περιβάλλοντος στο Ρέθυμνο

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου κολυφθές από το Πράσινο Ταμείο.

12

Παροχή Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης μέσα από τον γεωπληροφορικό χάρτη του LIFE NATURA THEMIS

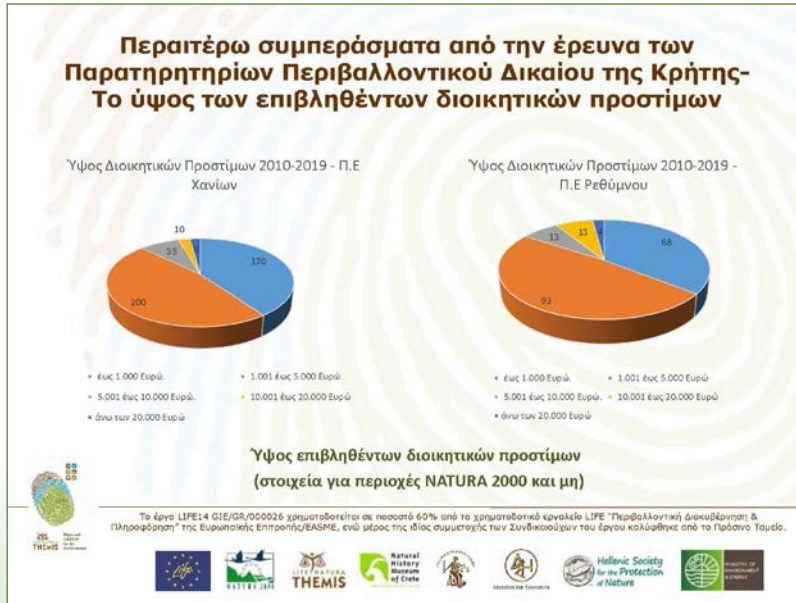
Τα συχνότερα δικάσιμα περιβαλλοντικά εγκλήματα σε Χανιά και Ρέθυμνο (από υποθέσεις αναρτημένες στον γεωπληροφορικό χάρτη)

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου κολυφθές από το Πράσινο Ταμείο.

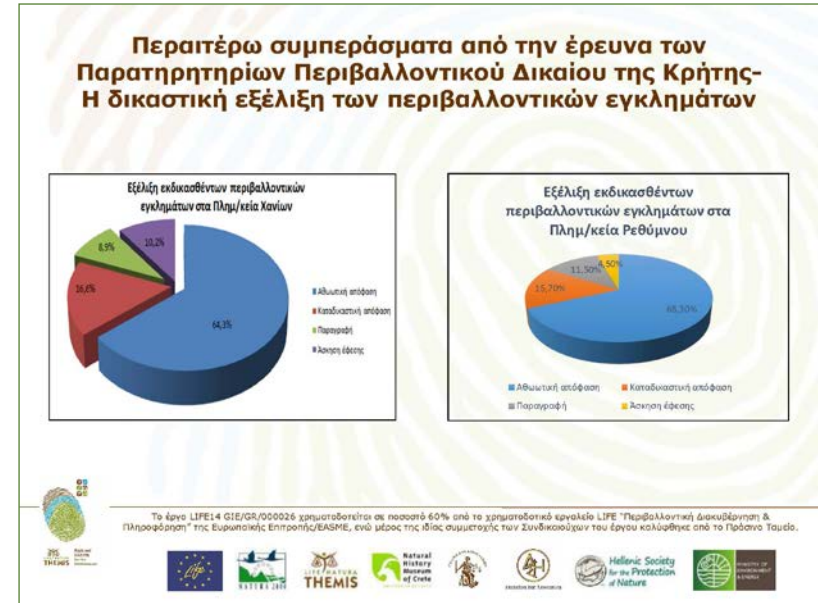

13

15

14

16

17

Περαιτέρω συμπεράσματα από την έρευνα των Παρατηρητηρίων Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης

- Σχεδόν **οι μισές** εισαχθείσες υποθέσεις στα Δικαστήρια δεν εκδικάζονται αλλά αναβάλλονται για άλλη ημερομηνία.
- Είναι φανερή η **αυξητική τάση** στη διάρκεια των ετών-των υποθέσεων για τις οποίες παύει η ποινική δίωξη λόγω παραγραφής, λόγω και των αυξανόμενων νομοθετημάτων που για λόγους αποσυμφόρησης των δικαστηρίων προβλέπουν την αρχειοθέτηση συγκεκριμένων υποθέσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται και περιβαλλοντικές.
- Η **γυναίκα εγκληματικότητα** είναι κατά πολύ χαμηλότερη της ανδρικής ακόμα και στα περιβαλλοντικά εγκλήματα.

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δικαιοσύνη & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

19

**Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας!**

Μαρία Μανιαδάκη

E-mail: observatorywestcrete@gmail.com

18

Τελικά συμπεράσματα

- Η «χαρτογράφηση» της περιβαλλοντικής παραβατικότητας που επιχείρησαν τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου της Κρήτης οδήγησε σε σημαντικές διαπιστώσεις, ενώ παράλληλα διατυπώθηκαν προτάσεις για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας σε δικαστικό, διοικητικό, νομοθετικό και κοινωνικό επίπεδο.
- Η χρήση σύγχρονων μεθόδων, όπως των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών, στα πλαίσια της «χαρτογράφησης», αποτέλεσε μία καινοτομία που προσέδωσε ιδιαίτερη εξωστρέφεια στην έρευνα.
- Η αξιοποίηση του εργαλείου αλλά και των αποτελεσμάτων της «χαρτογράφησης» της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο θα συνεχίσει να επιδιώκεται από τους εταίρους του Έργου.

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δικαιοσύνη & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

Η εφαρμογή για έξυπνες συσκευές LIFE Natura Themis

Ελένη Ντέκα

Περιβαλλοντολόγος, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Η Εφαρμογή LIFE Natura Themis για έξυπνες συσκευές θεωρείται μια καινοτόμος δράση που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου LIFE Natura Themis και λειτουργεί πιλοτικά για την Περιφέρεια της Κρήτης.

Η ανάγκη για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης Εφαρμογής προέκυψε από το γεγονός ότι οι πολίτες είναι συχνά επιφυλακτικοί να αναφέρουν περιβαλλοντικές παραβάσεις στις αρχές, λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών αλλά και λόγω της μη αποδοχής της ανωνυμίας τους από τις υπηρεσίες.

Πρόκειται για μια εύχρηστη και λειτουργική Εφαρμογή, η οποία εγγυάται την ανωνυμία του χρήστη και την προστασία των προσωπικών του δεδομένων. Δίνει τη δυνατότητα στον πολίτη να καταγγείλει άμεσα και χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση, συμβάλλοντας στη δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος και την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας.

Υποστηρίζεται από όλες τις έξυπνες συσκευές Android και iOS. Συνολικά 1679 χρήστες έχουν εγκαταστήσει την Εφαρμογή από την αρχή της λειτουργίας της, ενώ οι τωρινοί ενεργοί χρήστες είναι 347 (205 σε συσκευές Android και 142 σε iOS).

Ο χρήστης αφού αποτυπώσει φωτογραφικά το περιβαλλοντικό έγκλημα και περιγράψει συνοπτικά το συμβάν (εφόσον το επιθυμεί), αποστέλλει την αναφορά στους διαχειριστές της εφαρμογής, δηλαδή την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), η οποία διαχειρίζεται και υποστηρίζει τεχνικά την Εφαρμογή καθ' όλη τη διάρκεια του έργου. Οι διαχειριστές, αφού ελέγξουν την ορθότητα και την πιστότητα της καταγγελίας και κατηγοριοποιήσουν το περιβαλλοντικό έγκλημα, συντάσσουν επιστολή με όλα τα καταγεγραμμένα στοιχεία από την αναφορά του χρήστη και την προωθούν στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Από τον Αύγουστο του 2017 όπου ξεκίνησε η λειτουργία της εφαρμογής και μέχρι τον Απρίλιο του 2021 έχουν καταγραφεί συνολικά 253 καταγγελίες, από τις οποίες οι 176 είναι έγκυρες και 77 μη έγκυρες. Οι περιπτώσεις καταγγελιών

που αφορούσαν σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000, ήταν μόλις 45. Όλες οι έγκυρες καταγγελίες προωθήθηκαν στις αρμόδιες υπηρεσίες πλην 9 καταγγελιών που αφορούσαν προηγούμενες ήδη προωθημένες καταγγελίες. Η ανταπόκριση όμως των υπηρεσιών στις οποίες στάλθηκαν οι καταγγελίες δεν ήταν η αναμενόμενη. Ελάχιστες υπηρεσίες ενημέρωσαν την ΕΕΠΦ σχετικά με την εξέλιξη των καταγγελιών, ενώ υπήρξαν μόνο 24 περιπτώσεις αποκατάστασης της περιοχής-επιβολής προστίμου, από τις οποίες οι 5 περιπτώσεις αφορούσαν περιβαλλοντικές παραβάσεις σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000.

Η παράνομη απόθεση στερεών αποβλήτων με ποσοστό σχεδόν 70%, ήταν το κυριότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα που καταγράφηκε στην Κρήτη. Οι υπόλοιποι βασικοί τύποι περιβαλλοντικών εγκλημάτων, με βάση την κατηγοριοποίηση από τους διαχειριστές της Εφαρμογής, είναι οι παρακάτω:

- Αυθαίρετες κατασκευές
- Παράνομες χωματοουργικές εργασίες / λατομικές δραστηριότητες
- Παράνομη λειτουργίας Επιχείρησης/βιοτεχνίας
- Παράνομη απόθεση υγρών αποβλήτων
- Παράνομη κατασκήνωση

Η εφαρμογή LIFE Natura Themis μπορεί να συμβάλλει στη δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, μέσω της άμεσης και γρήγορης αναφοράς του. Επιπλέον, για πρώτη φορά μέσω της εφαρμογής γίνεται χαρτογράφηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για τις υπηρεσίες που θα αναλάβουν μελλοντικά την Εφαρμογή, αφού μετά το τέλος του έργου θα παραδοθεί στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και θα επεκταθεί σε όλη την επικράτεια της χώρας.

Ελένη Ντέκα: Η Ελένη Ντέκα είναι απόφοιτη του τμήματος Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι στέλεχος της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης, στον τομέα των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Συμμετέχει ενεργά στη διαχείριση και τον συντονισμό Ευρωπαϊκών έργων LIFE, σχετικά με την αποκατάσταση και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 σε Ελλάδα και Ευρώπη. Είναι η υπεύθυνη διαχείρισης της εφαρμογής για έξυπνες συσκευές LIFE Natura Themis στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έργου LIFE Natura Themis. Έχει εμπλακεί επίσης σε έργα βιώσιμου τουρισμού, προστασίας και ανάδειξης της βιοποικιλότητας, στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων «Town Twinning Action» και «Civil Society Dialogue» σε συνεργασία με την Τουρκία.

<https://youtu.be/ityYbisRC7Y>

1

«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη»

LIFE Natura Themis
LIFE14/GIE/GR/000026

Τελικό Συνέδριο
Περιβαλλοντικό έγκλημα:
Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis

Τετάρτη 2 Ιουνίου 2021

Η εφαρμογή για έξυπνες συσκευές LIFE Natura Themis

Ελένη Ντέκα
Υπεύθυνη Διαχείρισης της εφαρμογής LIFE Natura Themis
Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης

Δικαίωμα και Ευθύνη για το Περιβάλλον

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτυλίστρια & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

2

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis

«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη»

Πιλοτική εφαρμογή στη Κρήτη

Η εφαρμογή LIFE Natura Themis:

- ✓ Είναι εύχρηστη και λειτουργική
- ✓ Εγγυάται την ανωνυμία του καταγγέλλοντος
- ✓ Υποστηρίζεται από συσκευές Android και iOS

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτυλίστρια & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

3

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis

«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη»

QR code Android 205 χρήστες

QR code iOS 142 χρήστες

<http://www.lifethemis.eu>

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτυλίστρια & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

4

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis

«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη»

- Ενεργοποίηση του συστήματος γεωχωρικών δεδομένων της συσκευής
- Ενεργοποίηση εφαρμογής
- Επιλογή γλώσσας

1. Φωτογραφείτε τον περιβαλλοντικό εγκλημα (ελάχιστο 4 φωτογραφίες)

2. Μπορείτε να φιλάτε για τις συνολικές με ενοικίαση ετήσια

Κατηγορίες: Επόμενο

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτυλίστρια & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

5

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Λήψη φωτογραφιών

Προσθήκη κειμένου (προαιρετικό)

Αποστολή

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακόνερση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΑΣΜΕ, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόμενων του έργου κολύθησε από το Πράσινο Ταμείο.

7

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

- Αρχείο καταγγελιών
- Καταγραφή και αποθήκευση των δεδομένων σε σχετική βάση δεδομένων
- Ενημέρωση για την εξέλιξη της καταγγελίας

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακόνερση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΑΣΜΕ, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόμενων του έργου κολύθησε από το Πράσινο Ταμείο.

6

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

- Σύνταξη συνοπτικού κειμένου με περιγραφή της παράβασης
- Αποστολή αναφοράς

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακόνερση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΑΣΜΕ, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόμενων του έργου κολύθησε από το Πράσινο Ταμείο.

8

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Η πλατφόρμα διαχείρισης

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακόνερση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΑΣΜΕ, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόμενων του έργου κολύθησε από το Πράσινο Ταμείο.

9

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

➤ Αξιολόγηση καταγγελίας
➤ Κωδικοποίηση αναφοράς στην αντίστοιχη κατηγορία περιβαλλοντικού εγκλήματος

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

11

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

➤ Αξιολόγηση καταγγελίας
➤ Κωδικοποίηση αναφοράς στην αντίστοιχη κατηγορία περιβαλλοντικού εγκλήματος

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

10

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

H πλατφόρμα διαχείρισης

➤ Αναζήτηση αρμόδιων Υπηρεσιών
➤ Πρόωθηση καταγγελίας

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

12

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
«Πρόωθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

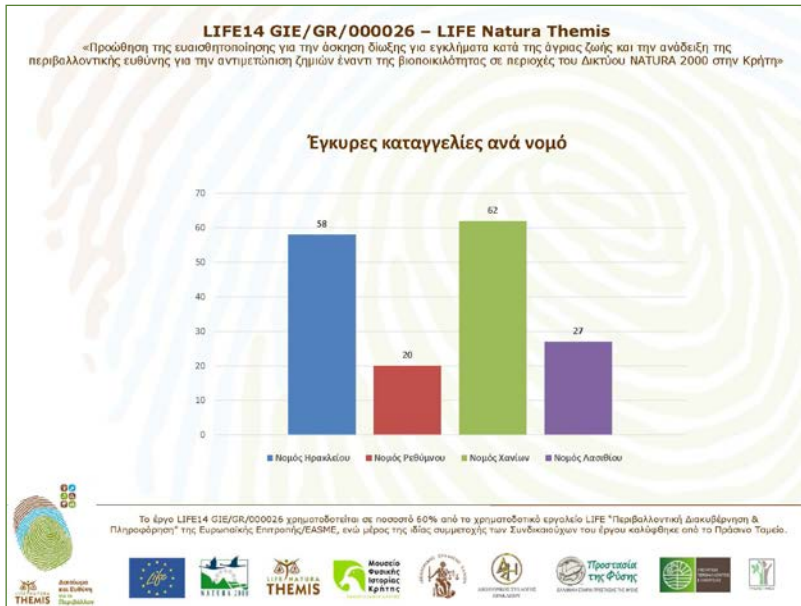
Αποτελέσματα Εφαρμογής

Αύγουστος 2017 - Απρίλιος 2021
253 καταγγελίες

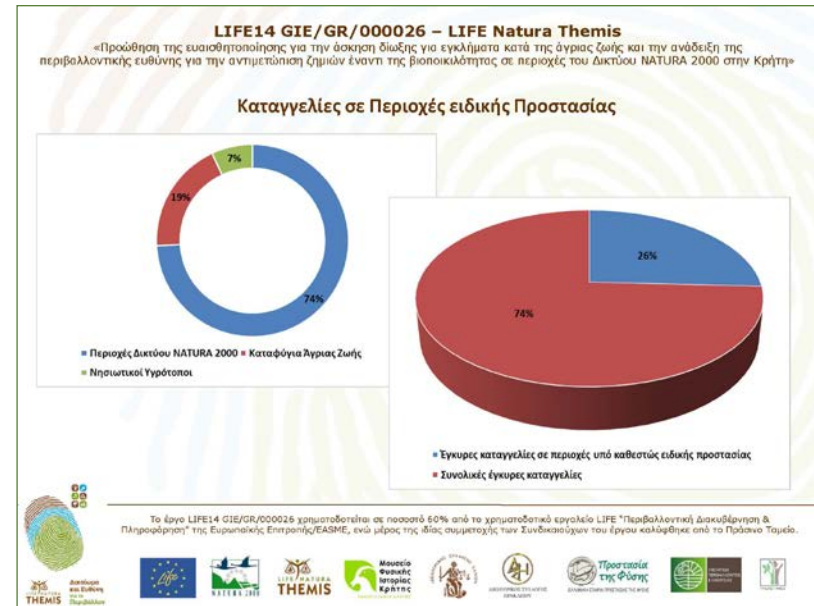
- ❖ 176 έγκυρες
- ❖ 77 μη έγκυρες
- ❖ Πρόωθηση όλων των έγκυρων καταγγελιών στις αρμόδιες υπηρεσίες

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

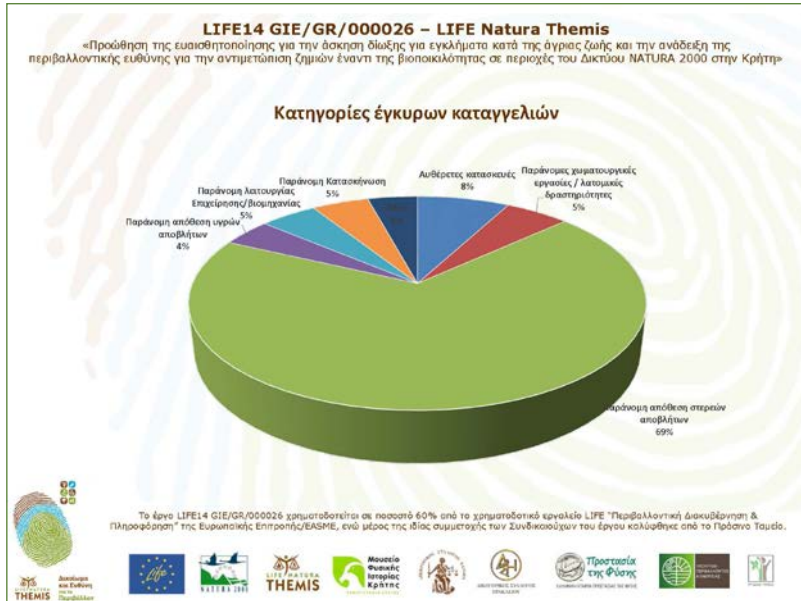
13

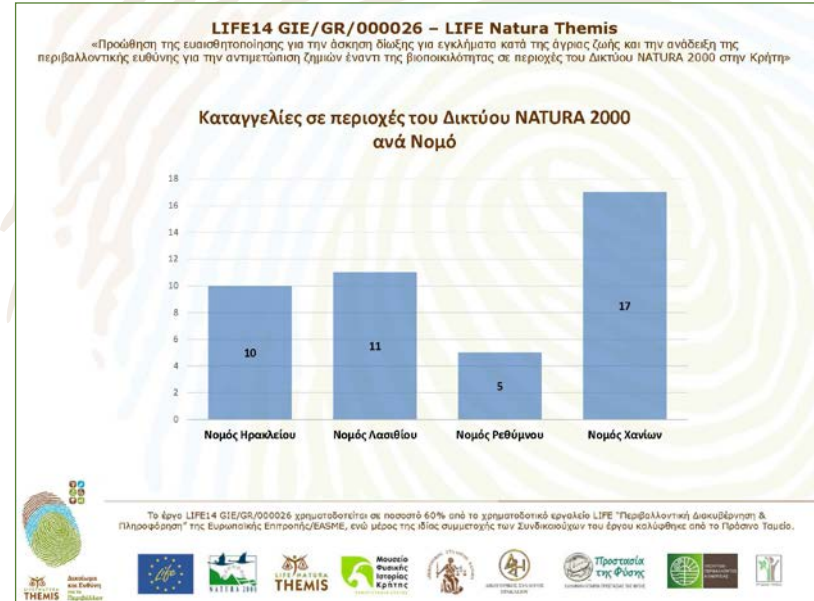
15

14

16

17

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Αναπόκριση Υπηρεσιών

	Υπηρεσίες	Καταγγελίες που προωθήθηκαν στις Υπηρεσίες	Καταγγελίες που απάντησαν οι Υπηρεσίες
ΥΠΕΒΑ	Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ./Π.Ε.ΚΑ)	4	
	Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού	104	
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ Ο.Ε.Σ.Ε. ΚΡΗΤΗΣ	Διεύθυνση Τεχνικού Ελέγχου	1	
	Διεύθυνση Υδάτων	13	9
	Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών	59	59
	Διεύθυνση Δασών Ν. Ηρακλείου	16	16
	Διεύθυνση Δασών Ν. Χανίων	33	11
	Διεύθυνση Δασών Ν. Λασιθίου	16	6
	Διεύθυνση Δασών Ν. Ρεθύμνου	12	8
	Περιφερειακή Επιτροπή Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών	134	
	Διεύθυνση Αγροτικών Υποθέσεων	6	
	Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας	1	

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτύλιση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

19

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

	Υπηρεσίες	Καταγγελίες που προωθήθηκαν στις Υπηρεσίες	Καταγγελίες που απάντησαν οι Υπηρεσίες
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Γραφείο Δημόσιας Περιουσίας Ιερακλείου	40	14
	Γραφείο Δημόσιας Περιουσίας Χανίων	51	
	Γραφείο Δημόσιας Περιουσίας Λασιθίου	22	14
	Γραφείο Δημόσιας Περιουσίας Ρεθύμνου	17	
ΥΠΟΥΡΧΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	Εφορεία Αρχαιοτήτων Λασιθίου	1	
	Εφορεία Παλαιοσηραμειολογίας-Επικτασιολογίας	1	
ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΑ	Λιμεναρχείο Ηρακλείου	4	3
	Λιμεναρχείο Χανίων	3	
	Λιμεναρχείο Λασιθίου	3	1
ΔΟΥΛΕΙΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	Λιμεναρχείο Ρεθύμνου	1	
	Αστυνομική Διεύθυνση Ηρακλείου	7	
	Αστυνομική Διεύθυνση Χανίων	7	
	Αστυνομική Διεύθυνση Λασιθίου	3	
	Αστυνομική Διεύθυνση Ρεθύμνου	2	

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτύλιση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

18

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

	Υπηρεσίες	Καταγγελίες που προωθήθηκαν στις Υπηρεσίες	Καταγγελίες που απάντησαν οι Υπηρεσίες
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού	148	21
	Διεύθυνση Τεχνικών Έργων	6	2
	Διεύθυνση Τεχνικών Έργων ΠΕ Ηρακλείου	3	3
	Διεύθυνση Τεχνικών Έργων ΠΕ Χανίων	4	1
	Διεύθυνση Τεχνικών Έργων ΠΕ Λασιθίου	2	1
	Διεύθυνση Τεχνικών Έργων ΠΕ Ρεθύμνου	7	
	Διεύθυνση Ανάπτυξης ΠΕ Ηρακλείου	4	
	Διεύθυνση Ανάπτυξης ΠΕ Χανίων	4	4
	Διεύθυνση Ανάπτυξης ΠΕ Λασιθίου	1	
	Διεύθυνση Ανάπτυξης ΠΕ Ρεθύμνου	2	
	Διεύθυνση Βιομηχανίας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων	3	
	Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής ΠΕ Ηρακλείου	8	
	Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής ΠΕ Χανίων	6	
	Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής ΠΕ Λασιθίου	1	
	Διεύθυνση Κτηνιατρικής	4	

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτύλιση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

20

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

	Υπηρεσίες	Καταγγελίες που προωθήθηκαν στις Υπηρεσίες	Καταγγελίες που απάντησαν οι Υπηρεσίες
ΔΟΥΛΕΙΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	Δίμοσ Ανωτάτων	1	
	Δίμοσ Φύλων Ρεθύμνου	7	
	Δίμοσ Μελισσιόπολης	7	
	Δίμοσ Ρεθύμνου	5	3
	Δίμοσ Αγ. Νικολάου	9	3
	Δίμοσ Ιερραπάρτας	9	3
	Δίμοσ Σφακιών-Λασιθίου	5	
	Δίμοσ Ραπτικής	4	2
	Δίμοσ Αποκαυφάνου	25	4
	Δίμοσ Κοινότητας Σελίνου	7	
	Δίμοσ Κισσόπολης	4	
	Δίμοσ Πλατανιάς	7	3
	Δίμοσ Χανίων	17	3
	Δίμοσ Ξηροκώμου	2	2
	Δίμοσ Αρραβανίου-Αστερουσίων	11	3
	Δίμοσ Δαδουχίου	1	
	Δίμοσ Γέρας	5	
	Δίμοσ Ήρακλείου	11	
	Δίμοσ Μελιβάδας	1	3
	Δίμοσ Μίνιας Πεδιάδας	1	1
	Δίμοσ Φουστάς	17	8
	Δίμοσ Κισσαμώνας	6	2

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δακτύλιση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

21

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Ανταπόκριση Υπηρεσιών

- ❖ Μικρή ανταπόκριση
- ❖ Διαβίβαση Αναφορών
- ❖ Τα περισσότερα περιβαλλοντικής υποβάθμισης δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των Υπηρεσιών

Υπηρεσίες που προέβησαν σε αποκατάσταση περιοχής /αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζημιών:

- ❖ Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού (Περιφέρεια Κρήτης)
- ❖ Διεύθυνση Δασών Λασιθίου (Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης)
- ❖ Αρκετοί Δήμοι

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακονόμηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

23

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

**Απομάκρυνση απορριμμάτων-Αποκατάσταση περιοχής
 Δήμος Αποκορώνου**

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακονόμηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

22

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

24 περιπτώσεις αποκατάστασης

6 περιπτώσεις σε περιοχές Ειδικής Προστασίας

4 περιπτώσεις σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000

1 περίπτωση επιβολής προστίμου

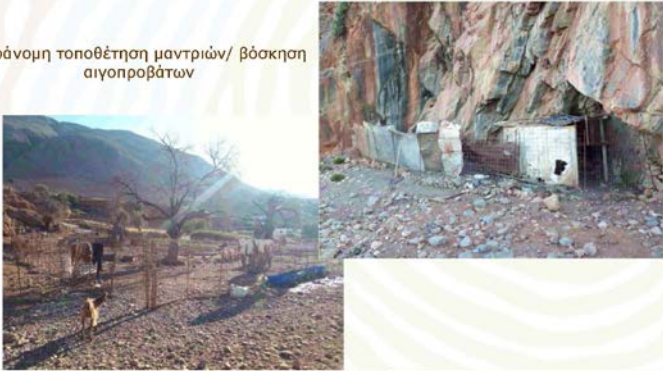
Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακονόμηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

24

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

**Αποκατάσταση Περιοχής
 Δήμος Σφακιών**

Παράνομη τοποθέτηση μαντριών/ βόσκηση αιγοπροβάτων

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Δρακονόμηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

25

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Αποκατάσταση Περιοχής Δήμος Σφακιών

- ❖ Απομάκρυνση νεκρών ζώων
- ❖ Καθαρισμός περιβάλλοντος χώρου
- ❖ Περιφράξη ελαιόδεντρων

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

27

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

- ✓ Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με το περιβαλλοντικό έγκλημα
- ✓ Πιο ενεργοί πολίτες
- ✓ Άμεση αναφορά περιβαλλοντικών παραβάσεων
- ✓ Χαρτογράφηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος
- ✓ Συμβολή στην αποτροπή του περιβαλλοντικού εγκλήματος

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

26

LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Επιβολή προστίμου Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού

- ❖ Παράνομη απόθεση στερεών αποβλήτων και προϊόντων εκσκαφής/μπάζων
- ❖ Σε ιδιωτική γη που ανήκει σε επιχείρηση
- ❖ Οριακά εντός Δικτύου NATURA 2000

- ❖ Εντοπισμός δράστη
- ❖ Επιβολή διοικητικών κυρώσεων ύψους 2.000 ευρώ

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

28

LIFE NATURA THEMIS
 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

70 Η μνήμη της ελληνικής φύσης
 χρόνια ΕΕΠΦ 1951-2021

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Ελένη Ντέκα
 Υπεύθυνη Διαχείρισης της εφαρμογής LIFE Natura Themis
 Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

LIFE Natura Themis: Συνέργειες, συμπεράσματα και αξιοποίηση αποτελεσμάτων

Μιχάλης Προμπονάς

Δρ. Φυσικός-Περιβαλλοντολόγος

Το έργο LIFE Natura Themis είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με διάρκεια 69 μήνες (Οκτώβριος 2015-Ιούνιος 2021). Η βασική ιδέα του προγράμματος ήταν να αποτυπωθεί κατά το δυνατόν πληρέστερα η περιβαλλοντική παραβατικότητα στην Κρήτη, η αποτελεσματικότητα του ελέγχου και της ποινικής δίωξης της, το κατά πόσο πληρούνται επαρκώς τα αιτούμενα της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη (βασικό νομικό κείμενο έρευνας του έργου με έμφαση στις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000), εάν και πόσο επιτυγχάνονται οι στόχοι της σχετιζόμενης εθνικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε επίπεδο Περιφέρειας Κρήτης, και πώς επηρεάζουν οι υπόλοιπες εθνικές πολιτικές και νομοθεσίες την εφαρμογή του εθνικού και διεθνούς/ευρωπαϊκού Περιβαλλοντικού Δικαίου στη χώρα. Το αντικείμενο του έργου LIFE Natura Themis, αν και αρχικά φαίνεται ότι απευθύνεται στοχευμένα σε συγκεκριμένο κοινό, εμπλέκει έναν μεγάλο αριθμό υπηρεσιών, φορέων, ομάδων και ιδιωτών, με διαφορετικά επαγγελματικά, ερευνητικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Η προσέγγιση όλων αυτών των ομάδων κατά τη διάρκεια του έργου πραγματοποιήθηκε με μια σειρά επαφών τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και μέσω συμμετοχής των εταιρών σε συνέδρια, φόρα, σεμινάρια, στρογγυλά τραπέζια, δίκτυα κ.λπ. Μέσα από αυτές τις επαφές προέκυψαν εποικοδομητικές συνεργασίες με υπηρεσίες, ιδρύματα, προγράμματα, εθνικούς και διεθνείς φορείς που εργάζονται στην ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και την εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου. Ταυτόχρονα αποκτήθηκαν εμπειρίες και γνώσεις οι οποίες μπορούν να βελτιώσουν στην αποτελεσματικότερη δίωξη των περιβαλλοντικών εγκλημάτων τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης. Τα αποτελέσματα και συμπεράσματα του LIFE Natura Themis συγκεντρώθηκαν σε συνοπτική μορφή στο Σχέδιο Αναπαραγωγής και Μεταφοράς Δράσεων του έργου (Replication Plan) και θα προωθηθούν σε όλους τους εμπλεκόμενους κατά τη διάρκεια της After-LIFE περιόδου.

Μιχάλης Προμπονάς: Ο Μιχάλης Προμπονάς, Δρ. Φυσικός, είναι απόφοιτος από το Φυσικό Τμήμα της Σχολής Θετικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Την περίοδο 1987-1991 ήταν υπότροφος στο Εργαστήριο Ραδιενέργειας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Πυρηνικής Τεχνολογίας - Ακτινοπροστασίας του Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ» για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Το 1992 απέκτησε διδακτορικό δίπλωμα από την Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Από το 1998 εργάζεται στο Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ) και είναι Επιστημονικός Υπεύθυνος του Εργαστηρίου Οικολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος του ΜΦΙΚ. Την περίοδο 2001-2013 υπήρξε επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης.

Έχει δημοσιεύσει σειρά επιστημονικών και εκλαϊκευμένων άρθρων σε εφημερίδες, περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων και βιβλία, ενώ έχει συμμετάσχει σε πολλά περιβαλλοντικά προγράμματα. Είναι συγγραφέας και επιμελητής αρκετών βιβλίων, ενώ έχει πραγματοποιήσει πολλές διαλέξεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό για σειρά περιβαλλοντικών θεμάτων.

<https://youtu.be/fiSHz5uGG2E>

1

Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου Natura2000 στην Κρήτη

LIFE Natura Themis
LIFE14 GIE/GR/000026

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
«Περιβαλλοντικό Έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis»

Τετάρτη, 2 Ιουνίου 2021
Διαδικτυακά

LIFE Natura Themis: Συνέργειες, συμπεράσματα και αξιοποίηση αποτελεσμάτων

Δρ. Μιχάλης Προμπονάς
Συντονιστής Έργου LIFE Natura Themis
Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

2

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
«Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Το έργο **LIFE Natura Themis** χρηματοδοτήθηκε από το **χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με διάρκεια **69 μήνες** (Οκτώβριος 2015 – Ιούνιος 2021).

Βασικοί στόχοι ήταν οι ακόλουθοι:

- Καταγραφή **του μεγέθους του περιβαλλοντικού εγκλήματος** στην Κρήτη.
- Αποτύπωση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής της **Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη** (2004/35/EK) και γενικότερα της περιβαλλοντικής νομοθεσίας
- Έρευνα των επιπτώσεων της περιβαλλοντικής υποβάθμισης στην κοινωνικοοικονομική ζωή της Κρήτης.
- **Εφαρμογή διαφόρων εργαλείων** για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας στη δίωξη περιβαλλοντικών παραβάσεων.
- **Αξιοποίηση διαθέσιμων καλών πρακτικών** από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- **Μεταβίβαση της γνώσης και εμπειρίας** στους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες, στην Κεντρική Διοίκηση, στις ενδιαφερόμενες επαγγελματικές ομάδες, αλλά και στον ευρύτερο πληθυσμό.
- **Ανάδειξη της ιδιαιτερότητας των περιβαλλοντικών εγκλημάτων** και των επιπτώσεών τους στην καθημερινότητα και στην ευημερία των ανθρώπινων κοινωνιών.

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

3

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
«Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

4

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
«Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου LIFE Natura Themis:

- ✓ Δημιουργήθηκαν και λειτούργησαν **2 Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου** (σε **Ηράκλειο** για την Ανατολική Κρήτη και **Χανιά** για τη Δυτική Κρήτη).
- ✓ Παράχθηκε και λειτούργησε επιτυχώς **1 Εφαρμογή για έξυπνες συσκευές**, για ανώνυμες καταγγελίες περιβαλλοντικών εγκλημάτων από τους πολίτες.
- ✓ Διοργανώθηκαν **2 Εθνικά Συνέδρια** και **1 Διεθνές Συνέδριο** με κύρια θέματα το Περιβαλλοντικό Έγκλημα και την Οδηγία για την Περιβαλλοντική Ευθύνη.
- ✓ Πραγματοποιήθηκαν **8 Εκπαιδευτικά Σεμινάρια** για Δικαστές/Εισαγγελείς (2), Δικηγόρους (2), στελέχη/υπαλλήλους της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης (2), στελέχη Περιβαλλοντικών ΜΚΟ (2).
- ✓ Πραγματοποιήθηκαν **6 Εκπαιδευτικές Ημερίδες** για στελέχη των υπηρεσιών και των Σωμάτων Ασφαλείας, με προανακριτικά καθήκοντα.
- ✓ Οργανώθηκαν **16 Εκπαιδευτικές Ημερίδες** για το κοινό (13 δια ζώσης και 3 διαδικτυακά).

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

5

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Μεταξύ άλλων:

- ✓ Πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από **28 συνεργασίες** με άλλα έργα LIFE αλλά και φορείς/ιδρύματα/δίκτυα επιστημόνων κ.λπ., περισσότερες από **55 επαφές** με εθνικούς και διεθνείς φορείς/ιδρύματα/δίκτυα/φόρα/υπηρεσίες/υπουργεία κ.λπ.
- ✓ Το έργο **συμμετείχε δύο (2) φορές** με εκπροσώπους του σε συνεδριάσεις της **Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιβάλλοντος της Ελληνικής Βουλής**.

Σημαντικότερες από αυτές θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε:

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εισαγγελέων για το Περιβάλλον (**ENPE**) & LIFE ENPE
- Δίκτυο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εφαρμογή και Επιβολή του Περιβαλλοντικού Δικαίου (**IMPEL**)
- Διεθνές Δίκτυο για την Περιβαλλοντική Συμμόρφωση και Επιβολή (**INECE**)
- Οργανισμός Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Δικαστική Συνεργασία στο Ποινικό Δίκαιο (**EUROJUST**)
- Ακαδημία Ευρωπαϊκού Δικαίου (**ERA**)
- Διεθνής Ένωση Διατήρησης της Φύσης (**IUCN**)
- Ομάδα Εργασίας για τα Εγκλήματα κατά της Άγριας Ζωής της **INTERPOL**

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοτό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόντων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

7

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Ενδιαφέρουσες δράσεις άλλων έργων, φορέων και χωρών:

- ✓ **Δορυφορικοί πομποί γεωαναφοράς για πτηνά (αλλά και θηλαστικά) κατά της λαθροθηρίας.** Η παρακολούθηση με δορυφορικούς πομπούς ατόμων του υπό εξαφάνιση μεταναστευτικού πτηνού Φαλακρή Ίβιδα (*Northern Bald Ibis, **Geronticus eremita***) οδήγησε στον εντοπισμό, τη σύλληψη και την τιμωρία Ιταλού λαθροθήρα που σκότωσε άτομα του συγκεκριμένου είδους το 2012. LIFE Reason for Hope ("Reintroduction of the Northern Bald Ibis in Europe", <http://waldrapp.eu/index.php/en/en-home>).
- **Η ανάλυση δορυφορικών εικόνων** είναι μια ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιεί ευρύτατα η Υπηρεσία για την Προστασία του Περιβάλλοντος της Περιφέρειας Λομβαρδίας, Ιταλία. Παρέχουν επιπρόσθετη βοήθεια στις αρμόδιες υπηρεσίες και αρχές για τον έγκαιρο σχεδιασμό φύλαξης και αποφυγής διάπραξης περιβαλλοντικών εγκλημάτων, αλλά και για μελλοντικούς σχεδιασμούς χρήσεων γης, προστασίας και διατήρησης προστατευόμενων και ευάλωτων περιοχών.
- **Χρήση μη επανδρωμένων αεροσκαφών από τις δικαστικές αρχές (Police Drones).** χρησιμοποιούνται εκτεταμένα από την Ιταλική Αστυνομία, σε επιχειρήσεις δίωξης περιβαλλοντικών εγκλημάτων, αλλά και εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής.
- **Περιβαλλοντική Αστυνομία της Πολιτείας της Μασαχουσέτης, ΗΠΑ.**

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοτό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόντων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

6

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοτό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόντων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

8

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
 «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Βάσει της εμπειρίας από την υλοποίηση του LIFE Natura Themis προτείνονται τα ακόλουθα για τη βελτίωση της εφαρμογής της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη και της δίωξης περιβαλλοντικών εγκλημάτων:

- ✓ **Μετάβαση στην ψηφιακή εποχή** όλων των υπηρεσιών / φορέων.
- ✓ **Ένταξη χωριστού κωδικού για τα περιβαλλοντικά εγκλήματα** σε όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες / φορείς / δικαστήρια.
- ✓ **Εκλογίκευση Ποινικού Κώδικα**, κατάργηση νόμων και διατάξεων που «απενοχοποιούν» τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, μειώνουν τις ποινές ή οδηγούν σε παραγραφή τους.
- ✓ **Κωδικοποίηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.**
- ✓ **Υιοθέτηση ενιαίου ψηφιακού συστήματος υπολογισμού προστίμων και αυστηροποίηση των όρων και προϋποθέσεων είσπραξής τους.**
- ✓ **Δημιουργία ενιαίου φορέα παρακολούθησης της περιβαλλοντικής παραβατικότητας** σε όλη τη χώρα.
- ✓ **Ενίσχυση με προσωπικό, εξοπλισμό και αρμοδιότητες** του Συντονιστικού Γραφείου Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών και του Σώματος Επιθεωρητών Περιβάλλοντος.

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοτό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαζόντων του έργου καλύφθηκε από το Πρόσανο Ταμείο.

9

LIFE Natura Themis - LIFE14 GIE/GR/000026
 «Προώθηση της ευαίσθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδραση της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη»

Βάσεις της εμπειρίας από την υλοποίηση του LIFE Natura Themis προτείνονται τα ακόλουθα για τη βελτίωση της εφαρμογής της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη και της δίωξης περιβαλλοντικών εγκλημάτων:

- ✓ Δημιουργία διεπιστημονικού **Εθνικού Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού Δικαίου** για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των υπό σύνταξη / ψήφιση νομικών κειμένων στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και τις προστατευόμενες περιοχές.
- ✓ **Αξιοποίηση της τεχνολογίας** από τις αρμόδιες υπηρεσίες δίωξης (drones, γεωχωρικοί χάρτες, δορυφορικά δεδομένα κ.λπ., ανοιχτές βάσεις δεδομένων για διασταύρωση στοιχείων κ.λπ.).
- ✓ Υιοθέτηση και λειτουργία της **Εφαρμογής για Έξυπνες συσκευές LIFE THEMIS** ή παραγωγή νέας με παρόμοια φιλοσοφία, από διακριτή υπηρεσία δίωξης, σε πανελλήνιο επίπεδο.
- ✓ Σύσταση **Ομάδων Δίωξης Περιβαλλοντικού Εγκλήματος** εντός περιοχών NATURA 2000 στην ΕΛΛΑΣ
- ✓ **Ενίσχυση της συνεργασίας** μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών και αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων.

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΑΣΜΕ, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

10

LIFE NATURA THEMIS

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας

Δρ. Μιχάλης Προμπονάς
 Συντονιστής έργου LIFE Natura Themis
 Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
mprobonas@nhmc.uoc.gr, mprobonas@uoc.gr

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΑΣΜΕ, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικασίων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

Β' Ενότητα: Αρμοδιότητες υπηρεσιών και αποτελεσματικότητα δίωξης

Περιβαλλοντική Ευθύνη: Η συμβολή του Συνηγόρου του Πολίτη

Αγγελική Μποσδογιάννη¹, Αντωνίνα Παπαθανάσογλου¹, Δάφνη Φιλιππάκη²

¹ Ειδικοί Επιστήμονες στον Συνήγορο του Πολίτη, ² Βοηθός Συνήγορος Κύκλου Ποιότητας Ζωής

Ο κύριος ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών και δημόσιας διοίκησης με στόχο την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης. Ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής εξετάζει αναφορές σχετικά με την προστασία του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, συμβάλλοντας, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, στην εφαρμογή της ιδιαίτερα σύνθετης περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Η ελληνική έννομη τάξη εναρμονίστηκε με τις προβλέψεις της Οδηγίας 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περί περιβαλλοντικής ευθύνης για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την 2006/21/ΕΚ, με το ΠΔ 148/2009. Έκτοτε, η Ανεξάρτητη Αρχή λαμβάνει αναφορές από πολίτες και περιβαλλοντικές οργανώσεις που άπτονται του συγκεκριμένου αντικειμένου. Η περιβαλλοντική ζημία μπορεί να αφορά είτε στην υποβάθμιση προστατευόμενων περιοχών από δραστηριότητες, είτε στην καθαυτή παράνομη λειτουργία δραστηριοτήτων που ευθέως εντάσσονται στο ΠΔ. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκει και ο μεγάλος αριθμός υποθέσεων διαχείρισης αποβλήτων (στερεών και υγρών) που έχει διερευνήσει η Αρχή.

Οι αναφορές για τις οποίες έχει διαμεσολαβήσει, σε αυτό το πλαίσιο, ο Συνήγορος του Πολίτη καταδεικνύουν τόσο τις θετικές πτυχές των συγκεκριμένων προβλέψεων του νομοθετικού πλαισίου για την περιβαλλοντική ευθύνη, όσο και τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή του. Κατ' αρχάς, έχει διαπιστωθεί ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο συντονισμός, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, των δράσεων της διοίκησης αναφορικά με τη διαπίστωση και την έκταση των περιστατικών περιβαλλοντικής ζημίας, τον

εντοπισμό των υπευθύνων και τον καθορισμό των μέτρων αποκατάστασης. Επίσης, είναι γεγονός ότι, κατά κανόνα, οι αρμόδιες υπηρεσίες, όταν ανακύπτουν ζητήματα περιβαλλοντικής ζημίας, προβαίνουν στις, κατά λόγο αρμοδιότητας, ενέργειες.

Καθυστερήσεις, εντούτοις, παρατηρούνται στη συγκρότηση των Περιφερειακών Επιτροπών Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΠΕΑΠΖ) δεδομένου ότι δεν είναι μόνιμες επιτροπές και δε συνεδριάζουν σε τακτικά χρονικά διαστήματα. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις, ορισμένες ΠΕΑΠΖ δεν ανταποκρίνονται στις διαμεσολαβητικές προσπάθειες της Αρχής, προκειμένου να εγκύψουν για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζημιών, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους.

Περαιτέρω, δεν είναι λίγες οι φορές κατά τις οποίες διαπιστώνεται δυσκολία στον εντοπισμό του ρυπαίνοντος. Επίσης, συχνά, παρατηρείται αδυναμία αποκατάστασης της ζημίας από τον φορέα της εκμετάλλευσης, ιδίως για οικονομικούς λόγους. Σημειώνεται ότι η σχετική νομοθεσία για την περιβαλλοντική ευθύνη στοχεύει στην αμεσότητα των ενεργειών προκειμένου να αρθεί, το συντομότερο δυνατό, ο περιβαλλοντικός κίνδυνος. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση της μη συμμόρφωσης η αρμόδια αρχή πρέπει να λαμβάνει, σε σύντομο χρόνο, τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης και στη συνέχεια να ανακτά το κόστος από τον φορέα εκμετάλλευσης που ευθύνεται. Αντίστοιχα και στις περιπτώσεις που δεν εντοπίζεται ο υπεύθυνος, οι ενέργειες των αρμοδίων υπηρεσιών οφείλουν να είναι άμεσες. Πέραν των ανωτέρω, διαπιστώνεται έλλειψη επάρκειας των κρατικών κονδυλίων για την αποκατάσταση από τους αρμόδιους δημόσιους φορείς, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται εξαιρετικά μεγάλες καθυστερήσεις. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι εξακολουθεί να εκκρεμεί η έκδοση της προβλεπόμενης Κοινής Υπουργικής Απόφασης περί της υποχρεωτικής χρηματοοικονομικής ασφάλειας κάλυψης περιβαλλοντικής ευθύνης.

Συνοψίζοντας, ο συντονισμός και η ενεργοποίηση όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών, με σκοπό τον εντοπισμό των υπευθύνων και την ολοκλήρωση της περιβαλλοντικής αποκατάστασης εντός ευλόγου χρόνου κρίνονται απολύτως αναγκαίες ενέργειες για την επιτυχημένη εφαρμογή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου της περιβαλλοντικής ευθύνης στη χώρα μας.

Δάφνη Φιλιππάκη: Η Δάφνη Φιλιππάκη είναι πτυχιούχος του τμήματος Νομικής, Νομικών-Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος του μεταπτυχιακού διπλώματος του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Περιβάλλον και Ανάπτυξη», του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Είναι δικηγόρος παρ' εφέταις (σε αναστολή).

Από το 1998 έως και το 2003, εργάστηκε ως δικηγόρος και νομική σύμβουλος σε εταιρείες του κατασκευαστικού κλάδου και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Από τον Ιούλιο του 2003 εντάχθηκε στο δυναμικό του Συνηγούρου του Πολίτη, με αντικείμενο ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος (φυσικού, οικιστικού, πολιτιστικού), πολεοδομίας, χωροταξίας, δημοσίων έργων και πολιτισμού. Από τον Σεπτέμβριο του 2019 μέχρι τον διορισμό της ως Βοηθός Συνηγούρου, διατέλεσε σύμβουλος του Υφυπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, αρμόδιου για θέματα απλούστευσης διαδικασιών, με απόσπαση από τον Συνήγορο του Πολίτη.

Έχει δημοσιεύσει σε επιστημονικά περιοδικά και έχει συμμετάσχει με εισηγήσεις σε επιστημονικά συνέδρια. Συμμετείχε ως εμπειρογνώμονας σε προγράμματα διδυμοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Διατέλεσε Γενική Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Εταιρείας Δικαίου Περιβάλλοντος (Οκτώβριος 2010 – Φεβρουάριος 2015). Είναι μέλος του μητρώου του κύριου διδακτικού προσωπικού του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και συμμετέχει στα επιμορφωτικά του προγράμματα. Μιλάει Αγγλικά, Γαλλικά και Γερμανικά.

<https://youtu.be/q1tzyQWmtUM>

1

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Περιβαλλοντική Ευθύνη Η συμβολή του Συνηγόρου του Πολίτη

Αγγελική Μποσοδιάννη
Αντωνίνα Παπαθανάσογλου
Ειδικοί Επιστήμονες στον Κύκλο Ποιότητας Ζωής

Δάφνη Φιλιππάκη
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Συνέδριο
**Περιβαλλοντικό έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου
LIFE Natura Themis**

2 Ιουνίου 2021
Ηράκλειο Κρήτης

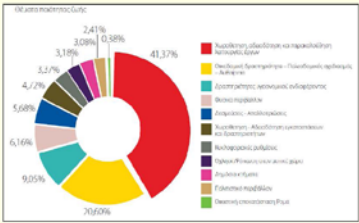
2

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Ο ρόλος του ΣΤΠ

- ♦ Διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών και δημοσίων υπηρεσιών με στόχο την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης – ν. 3094/2003.
- ♦ Ο κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει ως κύριο αντικείμενο τη διερεύνηση αναφορών με θέματα που αφορούν στο περιβάλλον, στην πολεοδομία, στη χωροταξία, στα δημόσια έργα και στον πολιτισμό.

Κατηγορία	Ποσοστό
Κατασκευή οδοών και παρακάθισμα	41,37%
Πολυκατοικίες - Προβλήματα κτιρίων	20,60%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	9,05%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	6,16%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	5,68%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	4,7%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	3,27%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	3,18%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	2,41%
Κατασκευή κτιρίων - Προβλήματα κτιρίων	0,38%

3

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Οι αρμοδιότητες του ΣΤΠ

- ♦ Εξετάζει ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις των αρμοδίων υπηρεσιών
- ♦ Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες
- ♦ Δυνατότητα διαβίβασης της υπόθεσης για πειθαρχικό έλεγχο
- ♦ Δυνατότητα διαβίβασης της υπόθεσης στον αρμόδιο εισαγγελέα
- ♦ Συντάσσει ετήσια έκθεση, στην οποία εκθέτει το έργο της Αρχής, παρουσιάζει τις σημαντικότερες υποθέσεις και διατυπώνει προτάσεις για τη βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών και αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις
- ♦ Συντάσσει ειδικές εκθέσεις και πορίσματα επί συγκεκριμένων σημαντικών υποθέσεων
- ♦ Εισηγείται τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και ζητάει την επίλυση των οργανωτικών δυσλειτουργιών της διοίκησης από τους αρμοδίους Υπουργούς.
- ♦ Δύνатаι να επιληφθεί υποθέσεων αυτεπαγγέλτως

4

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΧΑΔΑ Σαντορίνης

5

ΧΑΔΑ Σαντορίνης

- Ανεξέλεγκτη απόρριψη ΑΕΚΚ & ΑΣΑ στη θέση «Αλωνάκι» στην Καλντέρα (Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους)
- Ο Δήμος Θήρας είχε επιλέξει ως χώρο για την εγκατάσταση ΟΕΔΑ τα ορυχεία Μεταξά. Το έργο δεν κατέστη εφικτό να ξεκινήσει & δεν προβλεπόταν στον ΠΕΣΔΑ
- Δεν έχουν εφαρμοστεί οι προβλέψεις του ΠΕΣΔΑ Ν. Αιγαίου όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων στη νήσο Θήρα ως προς: α) τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών διαχείρισης αποβλήτων, β) την παύση λειτουργίας και την αποκατάσταση του ΧΑΔΑ και γ) όσα προβλέπονταν για το μεταβατικό στάδιο μέχρι την ολοκλήρωση των έργων

6

ΧΑΔΑ Σαντορίνης

- Κατόπιν της διαμεσολάβησης του Συνηγόρου επεβλήθησαν τα αναλογούντα πρόστιμα στο Δήμο Θήρας με απόφαση του Αντιπεριφερειάρχη Ν. Αιγαίου
- Ζητήθηκε η συνδρομή της ΠΕΑΠΖ Ν. Αιγαίου, χωρίς, εντούτοις, να ληφθεί σχετική ενημέρωση για τις ενέργειές της
- Η Ανεξάρτητη Αρχή το Δεκέμβριο του 2020, κατόπιν πολυετούς διαμεσολάβησης, συσκέψεων και αυτοψιών, συνέταξε σχετικό πόρισμα το οποίο απεστάλη στον αρμόδιο Υπουργό

7

Ανεξέλεγκτες αποθέσεις βαρελιών - αποβλήτων

- Καταγγελίες για ανεξέλεγκτη απόθεση βαρελιών με καυστικά απόβλητα
- Ρυπασμένοι χώροι από διάθεση επικινδύνων αποβλήτων
- Άγνωστος παραβάτης
- Εφαρμογή της διαδικασίας περιβαλλοντικής ευθύνης και αποκατάστασης των χώρων με εξασφάλιση πόρων από το Πράσινο Ταμείο
- Ο Συνήγορος του Πολίτη συνέβαλε ουσιαστικά ώστε να εγκριθούν αρχικά πιστώσεις ύψους 450.000 ευρώ για την ασφαλή απομάκρυνση των βαρελιών.
- Έκτοτε εκδίδονται ετησίως πιστώσεις, ώστε να καλύπτονται τα ενδεχόμενα αιτήματα αποκατάστασης

8

Ανεξέλεγκτες αποθέσεις βαρελιών - αποβλήτων

- Καταγγελίες για ανεξέλεγκτη απόθεση βαρελιών με καυστικά απόβλητα
- Ρυπασμένοι χώροι από διάθεση επικινδύνων αποβλήτων
- Άγνωστος παραβάτης
- Εφαρμογή της διαδικασίας περιβαλλοντικής ευθύνης και αποκατάστασης των χώρων με εξασφάλιση πόρων από το Πράσινο Ταμείο
- Ο Συνήγορος του Πολίτη συνέβαλε ουσιαστικά ώστε να εγκριθούν αρχικά πιστώσεις ύψους 450.000 ευρώ για την ασφαλή απομάκρυνση των βαρελιών.
- Έκτοτε εκδίδονται ετησίως πιστώσεις, ώστε να καλύπτονται τα ενδεχόμενα αιτήματα αποκατάστασης

9

Παράνομη εξορυκτική δραστηριότητα & ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων στην Αγ. Μαρίνα Χανίων

10

Παράνομη εξορυκτική δραστηριότητα & ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων στην Αγ. Μαρίνα Χανίων

- Εξορυκτική δραστηριότητα παρά τη λήξη των σχετικών αδειών λειτουργίας του λατομείου/ καταπάτηση – εκχέρσωση δημοσίων δασικών εκτάσεων/ καταστροφή κοίτης ρέματος/ απόρριψη αποβλήτων εκσκαφών κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ)/ καύση πλαστικών και επικίνδυνων αποβλήτων/ πολεοδομικές παραβάσεις/ καταστροφή αρχαιολογικού σπηλαίου κατά την έναρξη λειτουργίας του λατομείου
- Ζητήθηκε η συνδρομή της ΠΕΑΠΖ Κρήτης, του Τμήματος Επιθεώρησης Μεταλλείων, της Δ/σης Λατομείων Μαρμάρων & Αδρανών Υλικών του ΥΠΕΝ καθώς και του ΣΥΓΑΠΕΖ, προκειμένου να:
  - ✓ αποκατασταθεί άμεσα ο χώρος ανεξέλεγκτης απόρριψης των αποβλήτων
  - ✓ διακοπούν οι εξορυκτικές δραστηριότητες και
  - ✓ ελεγχθούν εμπειριστατωμένα όλα τα στοιχεία του φακέλου πριν η Αποκεντρωμένη Διοίκηση προβεί σε εξέταση προς έγκριση ή μη της υποβληθείσας Ειδικής Μελέτης Αποκατάστασης, κατόπιν της θετικής εισηγήσεως της Περιφέρειας

11

Παράνομη εξορυκτική δραστηριότητα & ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων στην Αγ. Μαρίνα Χανίων

- Μετά τη διαμεσολάβηση του ΣτΠ αποφασίστηκε από τον Αντιπεριφερειάρχη Χανίων η επιβολή προστίμων στους υπαίτιους με βάση τις διατάξεις του ν. 1650/86
- Κατεγράφησαν οι αυθαίρετες κατασκευές από την Πολεοδομία Χανίων και επιβλήθηκαν τα αναλογούντα πρόστιμα, ύψους περί τα 115.000 ευρώ
- Η Δ/ση Δασών Χανίων απέστειλε προς ταμειακή βεβαίωση τον Μάιο του 2017 πρόστιμα, ύψους περί των 119.000 ευρώ, τα οποία είχαν επιβληθεί, δυνάμει απόφασης του Μ. Πρωτοδικείου Χανίων, το 2008
- Εξεδόθη απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης περί μη έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων της Ειδικής Μελέτης Αποκατάστασης

12

Παράνομη εξορυκτική δραστηριότητα & ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων στην Αγ. Μαρίνα Χανίων

- Κατόπιν της καταλυτικής εμπλοκής του ΣΥΓΑΠΕΖ, η ΠΕΑΠΖ Κρήτης ζήτησε από την εταιρεία την υποβολή Μελέτης Μορφολογικής και Βλασθητικής Αποκατάστασης, καθώς και από τον Δήμο Χανίων να προχωρήσει στην οριοθέτηση του ρέματος
- Μετά από σχετική γνωμοδότηση του ΣτΠ ανακλήθηκε η οικοδομική άδεια των εγκαταστάσεων για παραγωγή σκυροδέματος με απόφαση της Διεύθυνσης Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου Χανίων, επειδή η έκδοσή της βασίστηκε σε ψευδή στοιχεία με επιβλαβείς συνέπειες προς το φυσικό περιβάλλον
- Αναμένεται η έγκριση της μελέτης Μορφολογικής & Βλασθητικής Αποκατάστασης

13

Κίνδυνος καταστροφής παλαιοντολογικών θέσεων και σπηλαίων από απορρίψεις ΑΕΚΚ στο Ρέθυμνο

- Η ΕΕΠΦ απέστειλε σχετική αναφορά στον Συνήγορο κατόπιν καταγγελίας που έγινε μέσω της εφαρμογής για έξυπνες συσκευές Themis
- Η θέση έχει πανκοσμίου σημασίας παλαιοντολογική αξία (ενδημικά ελαφοειδή, νάνοι ελέφαντες, ιπποπόταμοι κλπ.)
- Διαπιστώθηκε η δημιουργία εκτεταμένης επίχωσης από μεγάλη συσσώρευση ΑΕΚΚ
- Από την Ανεξάρτητη Αρχή ζητήθηκε η συνδρομή όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Δ/ση Περιβάλλοντος ΠΕ Ρεθύμνης, Κτηματική Υπηρεσία, Πολεοδομία, Εφορεία Παλαιανθρωπολογίας – Σπηλαιολογίας)
- Το θέμα απεστάλη στην ΠΕΑΠΖ και το Δεκέμβριο του 2020 συγκεντρώθηκαν όλες οι αυτοψίες των αρμοδίων υπηρεσιών
- Αναμένεται η συνεδρίαση της ΠΕΑΠΖ για την έκδοση απόφασης

14

Υποβάθμιση του Παράκτιου Υγροτόπου Λεγραιών

- Ο Συνήγορος του Πολίτη δέχθηκε αναφορά σχετικά με την πραγματοποίηση έργων εκχέρσωσης και επιχωμάτωσης με βαρέα οχήματα έκτασης 30 περίπου στρεμμάτων εντός του προστατευόμενου Παράκτιου υγροτόπου Λεγραιών
- Η περιοχή περιλαμβάνεται στο Δίκτυο Natura 2000 ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης με κωδικό GR 3000005, έχει χαρακτηριστεί Ζώνη Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα με κωδικό GR 127 και ως υγρότοπος Α' προτεραιότητας, σύμφωνα με το ν. 4277/2014
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες διαπίστωσαν τις επεμβάσεις το 2016
- Με την υπ' αριθ. 810/13.08.18 Απόφαση ΥΠΕΝ καθορίστηκαν τα «Μέτρα πρόληψης και αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας στον παράκτιο υγρότοπο Λεγραιών, στο Δήμο Λαυρεωτικής, Ν. Αττικής»

15

Υποβάθμιση του Παράκτιου Υγροτόπου Λεγραιών

- Έχουν ληφθεί κάποια μέτρα, όχι όμως σε ικανοποιητικό βαθμό, ούτε σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην υπουργική απόφαση. Αντιθέτως, συνεχίζονται οι παρεμβάσεις με αποτέλεσμα την, επί πέντε πλέον έτη, υποβάθμιση του εν λόγω υγροτόπου, τη διάσπαση της ενότητας του οικοσυστήματος και τη διατάραξη των οικολογικών του λειτουργιών, που τείνει να καταστεί μόνιμη
- Οι αρμόδιες υπηρεσίες προβαίνουν σε αυτοψίες και επιβάλουν τις σχετικές κυρώσεις
- Αν και δεν τίθενται προθεσμίες για την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής βλάβης στο ΠΔ 148/09, η αμεσότητα εκτέλεσης των ενεργειών συναρτάται με την αναγκαιότητα εκπλήρωσης του επιδιωκόμενου σκοπού (αντιμετώπιση του κινδύνου)

16

Υποβάθμιση του Παράκτιου Υγροτόπου Λεγραιών

17

Υποβάθμιση του Παράκτιου Υγροτόπου Λεγραινών

18

Υποβάθμιση του Παράκτιου Υγροτόπου Λεγραινών

- Στην περίπτωση της μη συμμόρφωσης, πρέπει να εφαρμόζεται η παρ. 2(δ) του άρθρου 9 του Π.Δ. 148/2009 «Δράση αποκατάστασης», σύμφωνα με την οποία «...η αρμόδια αρχή μπορεί ανά πάσα στιγμή ... να λάβει η ίδια, σε βάρος του φορέα εκμετάλλευσης που ευθύνεται, τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης...» και στη συνέχεια να ανακτάται το κόστος από το φορέα εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 11 του Π.Δ. 148/2009

19

ΚΔΑΥ «Γενική Ανακύκλωση Α.Ε.» στη Νέα Ζωή Ασπροπύργου

20

ΚΔΑΥ «Γενική Ανακύκλωση Α.Ε.» στη Νέα Ζωή Ασπροπύργου

- Περιβαλλοντική Ζημία από πυρκαγιά στις εγκαταστάσεις την 06.06.15
- Άμεση αντίδραση των Υπηρεσιών, αυτοψία, διενέργεια δειγματοληψιών, εφαρμογή ΠΕ από το ΣΥΓΑΠΕΖ
- Απόφαση λήψης μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας (διαχωρισμός σε επικίνδυνα ή μη, απομάκρυνση υπολειμμάτων καύσης, μεταφορά σε κατάλληλους αποδέκτες)
- Ο υπεύθυνος εκμετάλλευσης έχει υπαχθεί στην πτωχευτική διαδικασία
- Εξασφαλίστηκε η ανάληψη του κόστους από το Πράσινο Ταμείο
- Περιφέρεια Αττικής : υπεύθυνος φορέας για τη διαχείριση και εκτέλεση του προγράμματος αποκατάστασης
- Καθυστερήση περιβαλλοντικής αποκατάστασης πέραν των 4 ετών λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών για την ανάθεση της μελέτης και της εργολαβίας

21

ΚΔΑΥ «Γενική Ανακύκλωση Α.Ε.» στη Νέα Ζωή Ασπρούργου

- Η Περιφέρεια Δυτικής Αττικής ενημέρωσε για την πορεία των εργασιών απομάκρυνσης αποβλήτων, επικίνδυνων και μη, συνολικής ποσότητας 40.000 τόνων περίπου, που διαχειρίστηκαν στο πλαίσιο εκτέλεσης της εργολαβίας
- Δεν κατέστη εφικτή η πλήρης αποκατάσταση του χώρου, καθώς κάποιες ποσότητες των αποβλήτων τελικά θα παραμείνουν στο χώρο, καθώς ο διαθέσιμος προϋπολογισμός απεδείχθη ανεπαρκής λόγω της ποιοτικής και ποσοτικής διαφοροποίησης των αποβλήτων. Η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στις νέες ποσότητες αποβλήτων που εναποτέθηκαν κατά τη διετία που μεσολάβησε από τη μελέτη (2017) μέχρι την έναρξη του έργου (2019), στη συνεχιζόμενη καύση των αποβλήτων και στην έκθεσή τους στις καιρικές συνθήκες

22

ΧΑΔΑ εντός ανενεργού λατομείου στην περιοχή Λατζιμά Ρεθύμνου

23

ΧΑΔΑ εντός ανενεργού λατομείου στην περιοχή Λατζιμά Ρεθύμνου

- Εκτεταμένος ΧΑΔΑ σε περιοχή ανενεργού λατομείου, πλησίον σπηλαιών σημαντικού αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
- Ο Συνήγορος του Πολίτη προέβη σε συσκέψεις και αυτοψία στον χώρο, ενώ ζήτησε τη συνδρομή όλων των αρμοδίων υπηρεσιών
- Απέστειλε το θέμα και στην ΠΕΑΠΖ Κρήτης, η οποία, με απόφασή της το 2018, αναγνώρισε το πρόβλημα και επεσήμανε την ανάγκη για άμεση αποκατάσταση του χώρου, εντούτοις έκρινε ότι ήταν απαιτούμενο να εξευρεθούν όλοι οι κάτοχοι – ιδιοκτήτες (δημόσιο – ιδιώτες) της έκτασης προκειμένου να αποδοθούν οι ανάλογες ευθύνες

24

ΧΑΔΑ εντός ανενεργού λατομείου στην περιοχή Λατζιμά Ρεθύμνου

Εκδόθηκαν:

- ✓ ΥΑ για την κήρυξη και οριοθέτηση του αρχαιολογικού χώρου
- ✓ Απόφαση του Περιφερειάρχη Κρήτης για την χρηματοδότηση της μελέτης κατόπιν ενεργειών του ΕΣΔΑΚ,
- ✓ Απόφαση του Δήμου Ρεθύμνης περί παύσης λειτουργίας του ΧΑΔΑ και
- ✓ Απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης περί χορήγησης Άδειας Αποκατάστασης

25

Περιβαλλοντική ζημία στον ευρύτερο υδροφόρο της Καστοριάς

- Επικινδυνότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης στον οικισμό Δισπηλιού – Καστοριάς, λόγω υψηλής συγκέντρωσης τριχλωρο-τετραχλωρο-αιθένιου και χρωμίου.
- Ρύπανση των υδροφοριών του νομού η οποία εκτιμήθηκε ότι συνδέεται, τουλάχιστον, με τη λειτουργία μονάδων κατεργασίας δέρματος και τη μη σύννομη διαχείριση των παραγόμενων αποβλήτων τους. Η ρύπανση αυτή υφίσταται επί πολλά έτη και ως εκ τούτου πιθανολογείται η ευρεία και μη προβλέψιμη έκταση της ρύπανσης στους επιφανειακούς και υπόγειους υδάτινους πόρους.

26

Περιβαλλοντική ζημία στον ευρύτερο υδροφόρο της Καστοριάς

- Η υπ' αρ. πρωτ. οικ. 15423/06.02.20 απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας «Λήψη μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης περιβαλλοντικής ζημίας, λόγω ρύπανσης από οργανικές ουσίες στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού Δισπηλιού και του Άργους Ορεστικού στην Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας» προέβλεψε τα κάτωθι:
- ✓ Συστηματικό έλεγχο της ποιότητας του πόσιμου ύδατος,
  - ✓ Εξάλειψη των πηγών ρύπανσης, με τη διασφάλιση της συμμόρφωσης των μονάδων κατεργασίας δέρματος στα προβλεπόμενα στους εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους για τη διαχείριση των παραγόμενων αποβλήτων, μέσω της ενδυνάμωσης των περιβαλλοντικών ελέγχων - στοχευμένων στις εν λόγω επιχειρήσεις
  - ✓ Σταδιακή απορρύπανση της περιοχής

27

Διαπιστώσεις του ΣτΠ

- Συμμετοχή του κοινού στη διασφάλιση της περιβαλλοντικής προστασίας μέσω της υποβολής αναφορών από ΜΚΟ, συλλόγους και από ενεργούς πολίτες
- Προληπτική δράση της Αρχής με το αίτημα της άμεσης λήψης μέτρων αποκατάστασης των ρυπασμένων χώρων και εφαρμογής της διαδικασίας περιβαλλοντικής ευθύνης
- Δυσκολία στον εντοπισμό του ρυπαίνοντος, καθώς και στην εξασφάλιση των αναγκαίων κονδυλίων αποκατάστασης στη σημερινή εξαιρετικά δύσκολη οικονομική συγκυρία
- Άμεση ενεργοποίηση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, ωστόσο μη ολοκλήρωση της διαδικασίας εντός ευλόγου χρόνου

28

Διαπιστώσεις του ΣτΠ

- Προβληματική λειτουργία των ΠΕΑΠΖ, λόγω της δομής τους ως γνωμοδοτικές επιτροπές μη σταθερής σύστασης
- Αναγκαία η άμεση εκτέλεση των ενεργειών αποκατάστασης, καθώς συναρτάται με τον επιδιωκόμενο σκοπό του ΠΔ 148/2009, δηλαδή την αντιμετώπιση του κινδύνου
- Στην περίπτωση της μη συμμόρφωσης η αρμόδια αρχή πρέπει να λαμβάνει, σε σύντομο χρόνο, τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης και στη συνέχεια να ανακτά το κόστος από το φορέα εκμετάλλευσης που ευθύνεται

Η περιβαλλοντική ζημία σε υποθέσεις στη Στερεά Ελλάδα

Ανθούλα Καστανιώτη

Περιβαλλοντολόγος

Σε περίπτωση διαπίστωσης, κατόπιν ελέγχου-αυτοψίας από τις αρμόδιες περιβαλλοντικές αρχές, πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας ή άμεσης απειλής αυτής, ο ρόλος των ΠΕΑΠΖ (Περιφερειακές Επιτροπές Αποκατάστασης Περιβαλλοντικών Ζημιών) είναι καθοριστικός στην αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας, δεδομένου ότι είναι η αρμόδια αρχή για τον καταλογισμό της περιβαλλοντικής ευθύνης και εισηγείται προς τον Συντονιστή για την έκδοση απόφασης λήψης συγκεκριμένων μέτρων που πρέπει να λάβει ο υπόχρεος φορέας. Την ΠΕΑΠΖ Στερεάς Ελλάδας έχουν απασχολήσει, κατά καιρούς, διάφορες υποθέσεις πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας από δραστηριότητες όπως π.χ. βιομηχανίες, ΧΑΔΑ, λατομεία κ.α. σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ), αλλά ιδίως στην ΠΕ Βοιωτίας και στην ΠΕ Εύβοιας, όπου συγκεντρώνονται πλήθος δραστηριοτήτων και υπάρχουν πολλές παλαιές εγκαταλελειμμένες βιομηχανικές μονάδες, οι οποίες λειτουργούν πολλές φορές σαν ΧΑΔΑ. Ειδικότερα, αναλύεται ο τρόπος που χειρίστηκε η ΠΕΑΠΖ Στερεάς Ελλάδας την υπόθεση αποκατάστασης της ρύπανσης που προκλήθηκε, κυρίως στο έδαφος, του γηπέδου της βιομηχανίας ανακύκλωσης παλαιών συσσωρευτών μολύβδου και παραγωγής προϊόντων της εταιρίας «Μ.-Π.» στην ΠΕ Βοιωτίας. Τέλος, αναφέρθηκαν τα ζητήματα που έχουν προκύψει κατά την εφαρμογή του Π.Δ. 148/2009 και τις δυσκολίες που έχει αντιμετωπίσει η ΠΕΑΠΖ Στερεάς Ελλάδας, όπως π.χ. ο δύσκολος προσδιορισμός (ταυτοποίηση) του υπαίτιου φορέα εκμετάλλευσης σε ορισμένες περιπτώσεις, η δυσκολία στην παρακολούθηση υλοποίησης των μέτρων πρόληψης-αποκατάστασης, η μη ανταπόκριση και συμμόρφωση του υπαίτιου φορέα εκμετάλλευσης, καθώς και η δυσκολία εφαρμογής των αναγκαίων μέτρων αποκατάστασης από την ΠΕΑΠΖ και ανάληψης της σχετικής δαπάνης ή εξουσιοδότησης σε τρίτους να τα εκτελέσουν, στην περίπτωση αγνώστου φορέα εκμετάλλευσης και ιδιωτικών εκτάσεων (γηπέδων).

Ανθούλα Καστανιώτη: Η κυρία Καστανιώτη είναι περιβαλλοντολόγος με μεταπτυχιακές σπουδές στην «Επιστήμη και Τεχνολογία Υδατικών Πόρων». Εργάζεται στη Δ/νση ΠΕΧΩΣ Στερεάς Ελλάδας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας από το 2018 ενώ έχει εργαστεί ως περιβαλλοντολόγος στη Δ/νση ΠΕΧΩΣ Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, στον Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα εργάστηκε ως εκπαιδύτρια στο ΙΔΕΚΕ σε εκπαιδευτικά προγράμματα εξ αποστάσεως σχετικά με το περιβάλλον.

<https://www.youtube.com/watch?v=zbU7BcLePok>

1

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΖΗΜΙΑ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Ανθή Καστανιώτη, Περιβαλλοντολόγος, MSc, Δ/ση ΠΕΧΩΣ Στερεάς Ελλάδας, Αποκ/νη Διοίκηση Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας

2

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

- Το Π.Δ. 148/2009 και οι αρμοδιότητες των ΠΕΑΠΖ
- Υποθέσεις υπαγωγής στο Π.Δ. 148/2009 στη Στερεά Ελλάδα
- Η υπόθεση της βιομηχανίας ανακύκλωσης παλαιών συσσωρευτών μολύβδου και παραγωγής προϊόντων της εταιρίας «Μ.-Π.» στην Π.Ε. Βοιωτίας
- Ζητήματα που έχουν προκύψει κατά την εφαρμογή του Π.Δ. 148/2009

3

Το Π.Δ. 148/2009 και οι αρμοδιότητες των ΠΕΑΠΖ

- Αίτημα/καταγγελία προς δημόσιες αρχές που διενεργούν περιβαλλοντικούς ελέγχους
- Αυτοψία και διαβίβαση πορίσματος στην αρμόδια Αρχή (ΣΥΓΑΠΕΖ ή οικεία ΠΕΑΠΖ) σε περίπτωση πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας ή άμεσης απειλής αυτής
- Κλήση του υπεύθυνου φορέα εκμετάλλευσης για τον καθορισμό μέτρων αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας –Υποβολή μελέτης αποκατάστασης
- Διαβίβαση πλήρους φακέλου στην ΠΕΑΠΖ προκειμένου να συνεδριάσει και να γνωμοδοτήσει προς τον Συντονιστή της Αποκ/νης Διοίκησης.

4

Το Π.Δ. 148/2009 και οι αρμοδιότητες των ΠΕΑΠΖ

- Έκδοση απόφασης καταλογισμού ευθύνης και καθορισμού μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης.
- Παρακολούθηση υλοποίησης των μέτρων αυτών (ΣΥΓΑΠΕΖ σε συνεργασία με τις ΠΕΑΠΖ)
- Συμμόρφωση του φορέα εκμετάλλευσης → Γνωμοδότηση ΠΕΑΠΖ→Έκδοση απόφασης ολοκλήρωσης μέτρων
- Μη συμμόρφωση του φορέα εκμετάλλευσης→Διαβίβαση φακέλου για επιβολή κυρώσεων στους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ και στο ΣΥΓΑΠΕΖ.

5

Υποθέσεις υπαγωγής στο Π.Δ. 148/2009 στη Στερεά Ελλάδα

- Βιομηχανίες που έχει προκληθεί περιβαλλοντική ζημία ή άμεση απειλή αυτής στα γήπεδα όπου ασκείται η δραστηριότητά τους ή σε άλλα γήπεδα
- Λατομεία
- Χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμάτων (ΧΑΔΑ) με επικίνδυνα απόβλητα.

6

Η υπόθεση της βιομηχανίας ανακύκλωσης παλαιών συσσωρευτών μολύβδου και παραγωγής προϊόντων της εταιρίας «Μ.-Π.» στην Π.Ε. Βοιωτίας

-Αυτοψία από την Ε.Υ.Ε.Π./ΥΠΕΝ στο γήπεδο της δραστηριότητας, καθώς και σε όμορο γήπεδο ιδιοκτησίας της ίδιας εταιρίας, όπου διαπιστώθηκαν και βεβαιώθηκαν παραβάσεις που δύνανται να προκαλέσουν περιβαλλοντική ζημία και για το λόγο αυτό ζητήθηκε από την ΠΕΑΠΖ Στερεάς Ελλάδας να εξετάσει την υπαγωγή της δραστηριότητας στις διατάξεις του Π.Δ. 148/2009.

-Η ΠΕΑΠΖ Στ. Ελλάδας ζήτησε από την εν λόγω εταιρία τη λήψη άμεσων προληπτικών μέτρων για την αποφυγή περαιτέρω πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημίας και την υποβολή ειδικής μελέτης εξυγίανσης-αποκατάστασης του χώρου και για τα δυο γήπεδα.

-Διενεργήθηκαν δειγματοληψίες εδάφους και εκπονήθηκαν εδαφολογικές-γεωχημικές μελέτες με δαπάνη της εταιρίας για να διαπιστωθεί κατά πόσο επιβαρύνθηκε το έδαφος της περιοχής εγκατάστασης της δραστηριότητας. Όσον αφορά στην εκτίμηση της διασποράς της ρύπανσης στα υπόγεια νερά, βασίστηκε στις χημικές αναλύσεις σε δείγματα υπόγειου νερού από την υφιστάμενη υδρογεώτρηση στο γήπεδο της δραστηριότητας, στην στρωματογραφία της περιοχής του έργου, αλλά και στην γεωχημική συμπεριφορά του μολύβδου στα εδάφη.

7

Η υπόθεση της βιομηχανίας ανακύκλωσης παλαιών συσσωρευτών μολύβδου και παραγωγής προϊόντων της εταιρίας «Μ.-Π.» στην Π.Ε. Βοιωτίας

- Με βάση τα πιο πάνω, η ΠΕΑΠΖ Στερεάς Ελλάδας εισηγήθηκε τη λήψη των ακόλουθων μέτρων από την εταιρία:
- 1) Εξυγίανση του ρυπασμένου επιφανειακού εδάφους στα δυο γήπεδα, με την εφαρμογή τεχνικών σταθεροποίησης ή εγκιβωτισμού του με χρήση τεχνητού γεωσυνθετικού φραγμού ή με κατάλληλα γεωσύνθετα υλικά.
  - 2) Τακτικός έλεγχος της ποιότητας του νερού της γεώτρησής της και σε περίπτωση που διαπιστωθεί υποβάθμιση της ποιότητάς του να ενημερωθούν οι αρμόδιες υπηρεσίες.
  - 3) Σύνομη απομάκρυνση και διαχείριση των υγρών αποβλήτων που βρέθηκαν στα γήπεδα με προσκόμιση των σχετικών παραστατικών.
  - 4) Διατήρηση και των δυο γηπέδων καθαρά και απαλλαγμένα από κάθε είδους απόβλητα.
  - 5) Όταν παύσει η λειτουργία της δραστηριότητας, να ληφθούν περαιτέρω μέτρα εξυγίανσης των γηπέδων, όπως αυτά καθορίζονται στην ΜΠΕ του έργου.
- Τέλος, η ΠΕΑΠΖ Στερεάς Ελλάδας εισηγήθηκε η αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή (ΔΙΠΑ/ΥΠΕΝ) στην υπό έκδοση νέα ΑΕΠΟ της δραστηριότητας να θέσει περιβαλλοντικό όρο αναφορικά με την υποχρέωση της εταιρίας να τηρήσει τα πιο πάνω μέτρα, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα.

8

Ζητήματα που έχουν προκύψει κατά την εφαρμογή του Π.Δ. 148/2009

- Σε κάποιες περιπτώσεις είναι δύσκολος ο προσδιορισμός (ταυτοποίηση) του υπαίτιου φορέα εκμετάλλευσης
- Στην περίπτωση αγνώστου φορέα εκμετάλλευσης και ιδιωτικών εκτάσεων (γηπέδων) υπάρχει δυσκολία εφαρμογής των αναγκαίων μέτρων αποκατάστασης από την ΠΕΑΠΖ και ανάληψης της σχετικής δαπάνης ή εξουσιοδότησης σε τρίτους να τα εκτελέσουν.
- Δυσκολία στην παρακολούθηση υλοποίησης των μέτρων πρόληψης-αποκατάστασης.
- Μη ανταπόκριση και συμμόρφωση του υπαίτιου φορέα εκμετάλλευσης.

Ο ρόλος του Πυροσβεστικού Σώματος στις διώξεις για εμπρησμούς που αφορούν περιβαλλοντικά εγκλήματα

Ευστράτιος Τσεπετάκης

Πυρονόμος, Π.Υ. Νομού Χανίων

Στην παρουσίαση αυτή γίνεται αναφορά στον τρόπο λειτουργίας του Ανακριτικού Γραφείου της Διοίκησης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Νομού Χανίων. Ειδικότερα, γίνεται παρουσίαση των αρμοδιοτήτων του γραφείου αλλά και μίας σημαντικής πρωτοβουλίας του για την πάταξη των πυρκαγιών στον νομό Χανίων. Συγκεκριμένα, η γνωστοποίηση των στοιχείων όλων των διωκόμενων ποινικά λόγω εμπρησμού προς τον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) και η σύνδεση του Πυροσβεστικού Σώματος με την ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΟΠΕΚΕΠΕ είχε ως αποτέλεσμα (κατά τη διάρκεια ισχύος του άρθρου 9 της Κ.Υ.Α./7-3-2008) την περικοπή ή αποβολή από το πρόγραμμα της εξισωτικής αποζημίωσης αγροτών ή κτηνοτρόφων που δικαιούνται να λάβουν οικονομική ενίσχυση μέσω του ανωτέρω προγράμματος για την αγροτική ή κτηνοτροφική τους εκμετάλλευση. Η απειλή περικοπής χρημάτων είχε ως συνέπεια να περιοριστούν σημαντικά οι φωτιές για «βελτίωση βοσκότοπων» και έτσι να μειωθεί ο κίνδυνος πιθανής ανεξέλεγκτης πυρκαγιάς.

Ευστράτιος Τσεπετάκης: Ο Ευστράτιος Τσεπετάκης, είναι πυρονόμος και στέλεχος του Ανακριτικού Γραφείου της Διοίκησης Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Νομού Χανίων.

<https://youtu.be/b5IGuCqrIHl>

Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή: Περιβαλλοντικά εγκλήματα στο θαλάσσιο οικοσύστημα

Στέφανος Καλαμίδας

Πλωτάρχης ΛΣ-ΕΑ, Λιμεναρχείο Βόλου

Το θαλάσσιο οικοσύστημα αποτελεί βασικό πυλώνα της εθνικής οικονομίας και των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών της χώρας. Η δραστηριοποίηση του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής στην προστασία των παράκτιων περιοχών είναι βαρύνουσας σημασίας για την αντιμετώπιση της θαλάσσιας περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Π.χ. στο νησί της Αλοννήσου όπου δραστηριοποιείται το ΛΣ-ΕΑ επί πολλά χρόνια και σε συνεργασία με τον ΦΔ της περιοχής, υπήρχε συνεχής περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στους κατοίκους και τους τουρίστες. Στην περιοχή αναπτύσσεται κυρίως οικολογικός και περιπατητικός τουρισμός και όχι μαζικός. Σαν αποτέλεσμα αυτού, δεν συναντάται άναρχη δόμηση και η τροφική αλυσίδα είναι σε ισορροπία. Θετική έκβαση είχε επίσης και παλιότερη συνεργασία του ΦΔ Αλοννήσου με το Λιμεναρχείο και την περιβαλλοντική ΜΚΟ ΜΟm για τη φύλαξη της περιοχής.

Ο Μαλιακός κόλπος, υποστηρίζει πολλά σημαντικά (ενδημικά ή και προστατευόμενα) είδη ψαριών. Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται σοβαρά περιστατικά παράνομων δραστηριοτήτων, τα οποία συνιστούν περιβαλλοντικό έγκλημα. Αλιεύονται τεράστιες ποσότητες ψαριών και θαλάσσιων οργανισμών, είτε προστατευόμενων είτε μη. Μια νέα κατηγορία παραβατών στην περιοχή του Σπερχειού είναι αλλοδαποί συλλέκτες Ολοθουρίων, τα οποία επεξεργάζονται σε πρόχειρα εργαστήρια χωρίς προδιαγραφές και χωρίς τελωνειακό έλεγχο πωλώντας τα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ψίχα καβουριού. Για την αποφυγή και μείωση της παραβατικότητας η μόνη λύση είναι η εφαρμογή των νόμων και η καταστολή με βάση τις προβλέψεις του ν. 1650/1986. Απαιτείται παραδειγματική τιμωρία. Το μόνο εργαλείο στα χέρια των αρχών είναι η επιβολή εναλλακτικών (μη οικονομικών) ποινών που μπορεί να θορυβήσουν τους παραβάτες όπως π.χ. η κατάσχεση του αλιευτικού εξοπλισμού, η αμαύρωση του ποινικού μητρώου κ.λπ. Αποτελεσματική αντιμετώπιση επίσης θα προκύψει από τον συντονισμό και διεξαγωγή κοινών περιπολιών του ΛΣ-ΕΑ με άλλες συναρμόδιες υπηρεσίες και κρατικά θεσμικά όργανα.

Στέφανος Καλαμίδας: Ο κ. Στέφανος Καλαμίδας είναι Πλωτάρχης του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής. Υπηρετεί στο Λιμεναρχείο Βόλου από το 2019 ενώ διετέλεσε Λιμενάρχης στο Λιμεναρχείο Στυλίδας από το 2017 έως και το 2019. Ως λιμενάρχης Στυλίδας επικεντρώθηκε στην αντιμετώπιση της θαλάσσιας περιβαλλοντικής υποβάθμισης στην περιοχή αρμοδιότητάς του, πραγματοποιώντας συντονισμένους ελέγχους κυρίως στις παράκτιες προστατευόμενες περιοχές της επικράτειας του Λιμεναρχείου, σε συνεργασία με όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες της περιοχής, ενώ διοργάνωσε και ασκήσεις καταπολέμησης ρύπανσης σε εικονικό περιστατικό ρύπανσης θαλάσσιου χώρου και ακτών με πετρελαιοειδή.

<https://youtu.be/The2keTr02I>

Γ' Ενότητα: Νομοπαράγωγή-Νομολογία 2015-2020 και εφαρμογή της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη

Αποδελτίωση νομοθεσίας περιόδου 2015-2020

Γιώργος Σμπώκος
Dr iuris public law

Στην εισήγησή του ο κ. Σμπώκος παρουσιάζει συνοπτικά τις εξελίξεις στη νομοθεσία του περιβάλλοντος από το 2010 έως το 2020. Η εισήγηση δεν περιορίζεται στην απαρίθμηση των διατάξεων, αλλά επεκτείνεται στον σχολιασμό των σχετικών πολιτικών επιλογών και των επιπτώσεών τους σε περιβάλλον και κοινωνία.

Ενδεικτικά αναφέρεται τι προηγήθηκε της κρίσιμης πενταετίας της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Δικαίου Περιβάλλοντος Ανατολικής Κρήτης, τι αναμενόταν από τη νομική κοινότητα και τι έγινε στην πράξη. Η πορεία στην κατεύθυνση της κύρωσης διαταγμάτων για τις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 και της αποκέντρωσης του ελέγχου και της προστασίας τους ανετράπη αιφνίδια. Η αυτοτέλεια των νεοσύστατων τοπικών φορέων καταργήθηκε, το σύστημα ελέγχου τροποποιήθηκε και νέες βιομηχανικές δραστηριότητες μέσα στις προστατευόμενες περιοχές επιτράπηκαν με οριζόντιες ρυθμίσεις.

Ο εισηγητής περιγράφει πώς η νομοθεσία επηρέασε την ποινική δίωξη και τη δικαστική διαχείριση των περιβαλλοντικών υποθέσεων αλλά και τι αντίκτυπο έχει ο νέος ποινικός κώδικας στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας.

Η εισήγηση ολοκληρώνεται με νομοθετικές προτάσεις που μπορούν να αποκαταστήσουν τις ανακολουθίες της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος, να ανακτήσουν τον δημόσιο έλεγχο, να προωθήσουν την περιβαλλοντική προστασία μέσω του ποινικού δικαίου και να διασφαλίσουν τη δίκαιη οικολογικά και κοινωνικά διαχείριση των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000.

Γιώργος Σμπώκος: Ο Γιώργος Σμπώκος συντονίζει το έργο LIFE Natura Themis για τον Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου (ΔΣΗ). Είναι υπεύθυνος για την Επιτροπή Περιβάλλοντος του ΔΣΗ και διδάσκει περιβαλλοντική νομοθεσία ως εξωτερικός συνεργάτης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Οι μέθοδοι διδασκαλίας του βασίζονται σε μελέτες περιπτώσεων που βασίζονται στη νομική έρευνα και επαγγελματική εμπειρία του. Πριν από την ανάθεση του συντονισμού του έργου LIFE Natura Themis, ασκούσε μάχιμη δικηγορία από το 2003 έως το 2015. Ο κ. Σμπώκος εργάστηκε σε ιδιωτικά και δημόσια έργα στον τομέα της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και της νομοπαρασκευής. Το 2014 στράφηκε ενώπιον του Αρείου Πάγου κατά του Ελληνικού Δημοσίου λόγω έλλειψης εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων της υπεράκτιας υδρόλυσης των συριακών χημικών όπλων. Έχει δημοσιεύσει τρεις μονογραφίες και πάνω από πενήντα άρθρα σχετικά με το περιβαλλοντικό δίκαιο και την πολιτική οικολογία. Σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Philips στο Marburg και αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο Albertus Magnus της Κολωνίας στη Γερμανία. Παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Δίκαιο στη Σχολή Φυσικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Koblenz-Landau στη Γερμανία και έλαβε το διδακτορικό του στο Δημόσιο Δίκαιο από τη Νομική Σχολή Αθηνών.

<https://youtu.be/dRi74wqnUms>

1

LIFE Natura Themis Περιβαλλοντικό έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis

Τετάρτη, 2 Ιουνίου 2021

2

Αποδελτίωση νομοθεσίας περιόδου 2015-2020.

Γιώργος Σμπώκος, Δ.Ν.
Συντονιστής Παρατηρητρίου
Περιβαλλοντικού Δικαίου Ανατολικής Κρήτης
Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

Ηράκλειο, 02.06.2021

3

+ Τι προηγήθηκε (2010-2015)

2012
Με το νόμο Ν. 4042/2012 (διατάξεις των άρθρ. 2 έως 9 της Ενότητας Α) ενσωματώθηκε το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2008 «Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου» και (με τις διατάξεις των άρθρ. 10 έως 48 της Ενότητας Β) ενσωματώθηκε το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 «για τα απόβλητα».

Με το νόμο 4039/2012 (άρθρο 16) απαγορεύθηκε ο βασανισμός, η κακοποίηση, η κακή και βαναύσα μεταχείριση οποιουδήποτε είδους ζώου.

2014
Με το νόμο 4235/2014 ορίσθηκαν αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση των παραβάσεων είναι τα όργανα που τις διαπιστώνουν κατά την άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων τους και συγκεκριμένα οι υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας, της Διοίκησης Υπηρεσιών των Τελεμαγείων, των Σταθμών Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου (ΣΥΚΕ), του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και οι ιδιωτικοί φύλακες θήρας των κυνηγετικών οργανώσεων.»

2010
Με το νόμο 3843/2010 τακτοποιήθηκαν πολεοδομικά ακίνητα που ανεγέρθηκαν χωρίς άδεια.

2010
Με το νόμο 3894/2010 (fast track) επιταχύνθηκε η διαδικασία αδειοδότησης βιομηχανικών δραστηριοτήτων.

2011
Με το νόμο 4014/11 αδειοδοτήθηκαν ετεροχρονισμένα βιομηχανικές δραστηριότητες και επιτράπηκαν όλες οι δραστηριότητες εντός των περιοχών Natura 2000.

2014
Με το νόμο 4315/14 επιτράπηκαν λατομικές και μεταλλευτικές δραστηριότητες εντός καταφυγίων της άγριας ζωής.

Με το νόμο 4280/14 επιτράπη η λειτουργία παράνομων εγκαταστάσεων εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000.

4

+ Τι αναμενόταν:

Ενδυνάμωση του ποινικού δικαίου
2012
Ν. 4042/2012 «Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου»

Αύξηση δίωξης για κακοποίηση κάθε είδους ζώου
4039/2012 (άρθρο 16) απαγορεύθηκε ο βασανισμός, η κακοποίηση, η κακή και βαναύσα μεταχείριση οποιουδήποτε είδους ζώου.

Αύξηση βεβαίωσης παραβάσεων
2014
4235/2014 ορίσθηκαν αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση των παραβάσεων

Παράδοση τακτοποίησης και μακρόπνοο σχέδιο για τη διαχείριση της αυθαιρέτης δόμησης

Εξέλιξη από μηνύματα και άρση της κατ'εξαιρεση αδειοδότησης

Άρση της κατ'εξαιρεση αδειοδότησης και εξείρεση των περιοχών Natura 2000 από βιομηχανικές δραστηριότητες.

Ανασκόπηση ειδικών παραρτημάτων Ν.4043/2012, και Ν. 4198/2013.

Κατάληξη ρυθμίσεων

5

Τι συνέβη:

Αποδυνάμωση του ποινικού δικαίου με κατάργηση άρθρων ΠΚ, παράλειψη εισαγωγής περιβαλλοντικών εγκλημάτων και ανανέωση της ασυλίας για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής.

2012
Ν. 4042/2012 «Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου»

Περιορισμός επιθεωρητών περιβάλλοντος, αποδυνάμωση συστήματος ελέγχου και ιδιωτικοποίηση πρόληψης και καταστολής.

4039/2012 (άρθρο 16) απαγορεύθηκε ο βασανισμός, η κακοποίηση, η κακή και βάνευση μεταχείριση οποιουδήποτε είδους ζώου.

2014
4235/2014 ορίσθηκαν αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση των παραβάσεων

Διατήρηση και επέκταση τακτοποιήσεων σε ακίνητα, οικιστικές πυκνώσεις και αιγιαλό.

Παγίωση της κατ'εξαιρέση αδειοδότησης.

Ανανέωση της ετερονομισμένης αδειοδότησης με το 4178/13

Ενταξη παράνομων εκκαταστάσεων εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Διάγνωση βιομηχανική δραστηριότητα εντός Natura και για πρώτη φορά ιστορικά, οδικά έργα στον πυρήνα των περιοχών.

7

2016

Αποδελτίωση 2016:

Νόμος 4411/2016 άρθρο 8 (παύση της δίωξης για εγκλήματα που επισύρουν ποινές έως 2 έτη) και αύξηση του ποσοστού ατιμωρησίας από το 5,7% το 2015 (αιτία δεδικασμένων, εκκρεμοδικίας, θανάτου κλπ) στο 25% το 2017 για περιβαλλοντικά εγκλήματα:

- τοποθέτηση δηλητηριών
- παράνομη θήρα προστατευόμενων ειδών
- θήρα εκτός κυνηγετικής περιόδου
- θήρα εντός καταφυγίων της άγριας ζωής
- παράνομη υλοτομία σε δασικές εκτάσεις
- αυθαίρετη δόμηση εντός προστατευόμενων περιοχών

6

Οι φιλοπεριβαλλοντικοί νόμοι 2015-2020:

- Νόμος για τις πλαστικές σακούλες 4496 (ΦΕΚ Α 170/8.11.2017, εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων).
- Νόμος 4489/17 (ΦΕΚ Α 140 21.9.2017) για συνεργασία ΕΕ- Ελλάδας σε θέματα ποινικής απόδειξης κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 2014/41/EU.
- Ψήφιση νόμου 4519/20.02.2018 για τους αποκεντρωμένους φορείς διαχείρισης των Natura 2000.

8

2016

Συγκριτικό πορείας δικαστικής διαχείρισης

2010-2017 Ανατ. Κρήτη

9

2017

Αποδελτίωση 2017:

- Νόμος 4483/2017 που παρατείνει τη λειτουργία παράνομων εγκαταστάσεων εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000.
- Νόμος 4467/17 αλλάζει τις χρήσεις σε δασικές εκτάσεις μετά από πυρκαγιά.
- Νόμος 4489/17 προβλέπει οικιστικές πυκνώσεις, χωριά από αυθαίρετα κτίσματα και εγκαταστάσεις.

11

2019

Αποδελτίωση 2019:

Στο τέλος του έτους 2019 αναθεωρήθηκε δύο φορές ο ποινικός κώδικας με τους νόμους 4619/2019 και 4596/2019 καταργώντας περιβαλλοντικές διατάξεις.

Κατάργηση άρθρων ΠΚ	Ειδική διάταξη που πρέπει να γνωρίζει ο Εισαγγελέας (ενδεικτικά). Ο προανακριτικός υπάλληλος δεν είναι υποχρεωμένος.
417 (διατάραξη ησυχίας)	Ηχορύπανση (α. 57 του ν. 4249/2014 σ.σ. με αστυνομικές διατάξεις)
421 (προστασία αιγιαλού, λιμνών)	Μεταβολή, κατασκευή, τροποποίηση ή καταστροφή εδάφους ή του πυθμένα χωρίς άδεια ή με υπέρβαση αυτής (α. 29 Ν. 2971/2001)
423 (παρασκευή και κατοχή δηλητηρίων)	Σκοπούμενη δηλητηρίαση άγριας πανίδας μέσω δολωμάτων/ παρασκευή/ κατασκευή/εμπορία/ εισαγωγή αυτών των δολωμάτων ή από το εξωτερικό (Ν.Δ. 86/69,αρ.252,π.5) Δηλητηρίαση ζώου (Ν.4039/12,αρ.16-α) Κατοχή/ εισαγωγή/ διάθεση μη εγκεκριμένου γεωργικού φαρμάκου (Ν.721/77,αρ.2,π.1)
427 (αποβαθιότητα) 428 (ρύπανση)	Απόρριψη, εκπομπή ή εισαγωγή ποσότητας υλικών ή ιοντίζουσας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό, που προκαλεί βλάβες σε πρόσωπα, αέρα, έδαφος, ζώα ή τα φυτά (α. 3 Ν. 4042/12 σ.σ. 1650/86)

10

2018

Αποδελτίωση 2018:

Επίσημη **πολινομοσχεδίου** (νόμος 4512/2018) για τον περιβαλλοντικό έλεγχο των επιχειρήσεων (α.127 επ.).

Άρθρο 129: Ο έλεγχος δεν είναι κατασταλακτικός.

Άρθρο 133: Συστήνεται Δνση στη ΓΓ Βιομηχανίας (ΥΠΟΙΚ) και ΟΧΙ το Υπουργείο Περιβάλλοντος που αναλαμβάνει την απλοποίηση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Άρθρο 134: Προβλέπει ομάδα 24 φορέων (υπουργείων, γενικών γραμματειών και άλλων δημοσίων φορέων) για τον συντονισμό της εποπτείας. Είναι τόσα τα μέλη ώστε να καθίσταται σχεδόν αδύνατο να συγκαλούνται συνεδριάσεις.

Άρθρο 139: Το πρόγραμμα ελέγχων συντάσσεται από την ΟΔΕ.

Άρθρο 148: Οι έλεγχοι διενεργούνται κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες. Ο έλεγχος δεν πρέπει να επιβαρύνει τη λειτουργία του ελεγχόμενου. Ο ελεγχόμενος μπορεί να αρνηθεί την πρόσβαση στους διάφορους χώρους, ή ακόμη και τον έλεγχο (άρθρο 155).

Άρθρο 157: Ο ιδιώτης μπορεί να καταγγείλει ατομικά τον ελεγκτή προσωπικά.

12

2019

Χωρίς ποινικό έγκλημα:

... η καταδικαστική απόφαση δεν εγγράφεται στο ποινικό μητρώο του δράστη

- ✓ διορισμός στο δημόσιο τομέα,
- ✓ απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας,
- ✓ άδεια εργασίας αλλοδαπού,
- ✓ συμμετοχή σε δημοσίους διαγωνισμούς,
- ✓ άδεια άσκησης επαγγέλματος υγειονομικού και γενικά κοινωφελούς ενδιαφέροντος,
- ✓ άδεια κυνηγιού,
- ✓ άδεια χρήσης όπλων και εκρηκτικών,
- ✓ άδεια εισόδου στα αεροδρόμια,
- ✓ εγγραφή στο Μητρώο Εξαγωγέων
- ✓ κ.λ.π.

13

2020

Αποδελτίωση 2020:

Ν. 4689/20 επαναλαμβάνεται το διατακτικό του νόμου 4411/16 και παραγράφεται και παύει η ποινική δίωξη σε πλημμελήματα, που έχουν τελεσθεί μέχρι και την 30η.04.2020, κατά των οποίων ο νόμος, ως κύρια ποινή, απειλεί ποινή φυλάκισης μέχρι ένα (1) έτος ή χρηματική ποινή ή παροχή κοινοφελούς εργασίας ή σωρευτικά κάποιες από τις παραπάνω ποινές.

15

2020

Με το νόμο 4685/20 αποφασίζεται η συγκέντρωση της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών σε έναν κεντρικό οργανισμό, η κατάργηση των φορέων διαχείρισης και υποκατάστασή τους από τοπικά τμήματα και επιτροπές.

14

2020

Σύμφωνα με τον νόμο 4685/2020 επιτρέπονται βιομηχανικές δραστηριότητες και μονάδες (μεταλλευτικές, εξορυκτικές, ενεργειακές κ.ά.) εντός θαλάσσιων και χερσαίων περιοχών του Δικτύου NATURA 2000, με εξαίρεση στις ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης (όπου όμως για πρώτη φορά επιτρέπονται οδικά έργα).

ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ Ν. 4685/2020

16

2020

Ο νόμος 4685/20 επίσης

- περιορίζει τον χρόνο σύνταξης των ΜΠΕ
- εκχωρεί τον έλεγχο σε ιδιώτες αξιολογητές
- περιορίζει τον διοικητικό, τον δικαστικό και τον κοινωνικό έλεγχο των σχεδιαζόμενων έργων
- συρρικνώνει το δημόσιο και μεταφέρει σημαντική τεχνογνωσία και πληροφορία σε ιδιωτικές βάσεις δεδομένων
- (παρ 13, α. 48) επιτρέπει υπό προϋποθέσεις τη νομιμοποίηση παράνομα εκχερσωμένων δασών, παρά το γεγονός ότι δύο φορές το ΣτΕ έκρινε ότι οι υπουργικές αποφάσεις των Σταθάκη και Φάμελλου, με τις οποίες επιχειρήθηκε αυτή η νομιμοποίηση, είναι αντισυνταγματικές.
- αποθεματοποιεί αιγιαλό, παραλία, λιμένες και βυθό
- περιορίζει το ατομικό δικαίωμα στην απόλαυση του περιβάλλοντος
- επιτρέπει επεμβάσεις σε ρέματα και διευρύνει το πλαίσιο της ιδιωτικής πολεοδόμησης μέσω ειδικών σχεδίων.

17

Τι μπορεί να γίνει εύκολα:

Ενδυνάμωση του ποινικού δικαίου

Αύξηση δίωξης για κακοποίηση κάθε είδους ζώου

Αύξηση βεβαίωσης παραβάσεων

LIFE NATURA THEMIS

- Μελέτη εγκλήματος
- Μελέτη ενιαίου σώματος αστυνόμευσης
- Μελέτη δικαστικής διαχείρισης

Μακρόπνοο σχέδιο για τη διαχείριση της αυθαίρετης δόμησης.

Άρση της κατ'εξίραση αδειοδότησης.

Αποκλεισμός περιοχών Natura 2000 από βιομηχανικές δραστηριότητες.

Ανάκληση ρυθμίσεων.

Εισαγωγή περιβαλλοντικών εγκλημάτων στον ΠΚ

18

Σας ευχαριστούμε για το ενδιαφέρον σας!

Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) για το περιβάλλον κατά την τελευταία πενταετία 2015-2020: νομολογιακές εξελίξεις και προοπτικές

Βαρβάρα Μπουκουβάλα
Πρωτοδίκης ΔΔ

Νομολογιακά παραδείγματα:

I. ΣτΕ 3978/2010

Παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενεργείας - κυρώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος

Έννομο συμφέρον προς άσκηση αίτησης ακύρωσης

Προστασία φυσικού περιβάλλοντος - επιφανειακά και υπόγεια ύδατα

Υποχρέωση του κράτους προς προστασία του περιβάλλοντος- μέτρα

- Άρθρο 30 του ν.1650/1986
- Κλιμάκωση κυρώσεων σε περίπτωση έντονης υποβάθμισης ή καθ' υποτροπή προκλήσεως ρυπάνσεως
- Ακύρωση της παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας - αναπομπή στη Διοίκηση

Με όμοιο περιεχόμενο ΣτΕ 3943/2015 και ΣτΕ 2754/2019

II. ΣτΕ 1492/2013

ΜΠΕ - αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης - έλεγχος του δικαστηρίου - όρια ελέγχου

- Υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος και σταθμιστική λογική
- Επέμβαση σε δασική έκταση για την εκτέλεση εξορύξεων
- Διαδικασία δέουσας εκτίμησης: εκτίμηση της ΜΠΕ και κρίση ότι δεν παραβλάπεται η ακεραιότητα του τόπου

III. ΣτΕ 976/2015

- Άρθρο 13 π.δ/ος 148/2009: αίτημα ανάληψης δράσης
- Υποχρέωση αιτιολογημένης απάντησης εκ μέρους της αρμόδιας αρχής
- Μη αναγκαίο να συνδεθεί η ρύπανση με συγκεκριμένη επιχείρηση
- Απαλλαγή των επιχειρήσεων αν λειτουργούν υπό καθεστώς νόμιμης άδειας

IV. ΣτΕ 1690/2020

- Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία της φύσης σε κερσαία και υδάτινα τμήματα της Σκύρου
- Ζώνες ειδικής διαχείρισης: Όρος Κοκυλάς και προστασία Μαυροπετρίτη
- Το άρθρο 6 παρ.3 της Οδηγίας δεν απαγορεύει ενισχυμένα, αυστηρότερα εθνικά μέτρα προστασίας, όπως την πλήρη απαγόρευση μίας δραστηριότητας σε ορισμένο προστατευόμενο τόπο, χωρίς την τήρηση της διαδικασίας της δέουσας εκτίμησης

V. ΣτΕ 961/2020

- Οδηγία 2011/92/ΕΕ και υποχρέωση ΜΠΕ: παράρτημα I και II της Οδηγίας
- Σεισμικές έρευνες για την εξόρυξη υδρογονανθράκων και υποχρέωση δέουσας εκτίμησης
- Πληρούται η προϋπόθεση της διενέργειας δέουσας εκτίμησης από τη σύμβαση του περιβαλλοντικού σχεδίου δράσης

VI. ΔΕΕ, C-334/04 της 25ης Οκτωβρίου 2007

- Οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2^{ης} Απριλίου 1979 για την προστασία της άγριας πτηνοπανίδας, η οποία κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30^{ης} Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών
- Αποκλειστικά από τις αρμόδιες εθνικές αρχές προσδιορίζονται οι περιοχές (τόποι) που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς προστασίας που ορίζεται από

την Οδηγία. Έτσι, με βάση την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ και ήδη 2009/147/ΕΚ για τα άγρια πτηνά ταξινομούνται οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)

- Ως ΖΕΠ χαρακτηρίζονται κατά το άρθρο 4 παρ. 1, τελευταίο εδάφιο, της Οδηγίας 79/409 οι περιοχές που περιλαμβάνουν τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, εδάφη για τη διατήρηση των ειδών άγριων πτηνών που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της ίδιας Οδηγίας.
- Κατά τη δεύτερη δε παράγραφο του ίδιου άρθρου, προκειμένου να προστατευθούν τα είδη αποδημητικών πουλιών που δεν αναφέρονται στο Παράρτημα Ι, τα κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην προστασία των υγροτόπων.
- Το Δικαστήριο βεβαιώνει μεν κατά καιρούς ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ορισμένα περιθώρια εκτίμησης ως προς την επιλογή των πλέον ενδεδειγμένων περιοχών, ταυτόχρονα όμως διαπιστώνει ότι η απόφαση περί χαρακτηρισμού μπορεί να ληφθεί μόνο βάσει των αναφερθέντων επιστημονικών-περιβαλλοντικών κριτηρίων της Οδηγίας.
- Όπως διαπιστώνει επανειλημμένως το Δικαστήριο, «τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κατατάσσουν σε ΖΕΠ όλα τα εδάφη τα οποία, κατ'εφαρμογή των ορνιθολογικών κριτηρίων, εμφανίζονται ως τα πλέον κατάλληλα για τη διατήρηση των οικείων ειδών».
- Κρίσιμο κριτήριο ο επικαιροποιημένος το 2000 κατάλογος των Σημαντικών για το Πουλιά Περιοχών «Inventory of Important Bird Areas in the European Community» («IBA») τον οποίο το Δικαστήριο χρησιμοποιεί, εν απουσία αντίθετων αποδεικτικών στοιχείων από το οικείο κράτος μέλος, ως σημείο αναφοράς για να κρίνει εάν τα κράτη μέλη έχουν εκπληρώσει την οικεία υποχρέωση.
- Η Ελληνική Δημοκρατία, μη καθορίζοντας ΖΕΠ για να παράσχει προστασία στον Τουρκοτοσομπανάκο και κατατάσσοντας σε ΖΕΠ περιοχές στις οποίες ο Θαλασσοκόρακας, ο Γυπαετός, ο Μαυρόγυπας, ο Κραυγαετός, ο Βασιλαετός, η Αετοβαρβακίνα, ο Σπιζαετός, το Κιρκινέζι, ο Μαυροπετρίτης, ο Χρυσογέρακας και το Συρνοστίχλονο αντιπροσωπεύονται ανεπαρκώς, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της Οδηγίας 79/409.

VII. C- 849/19 της 17ης Δεκεμβρίου 2020

Καταδίκη της Ελλάδας διότι δεν καθόρισε τους στόχους διατήρησης για τις ΕΖΔ που υπάγονται στην Επικράτειά της.

Βαρβάρα Μπουκουβάλα: Η κυρία Βαρβάρα Μπουκουβάλα γεννήθηκε στον Αλμυρό Μαγνησίας. Φοίτησε στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, απέκτησε μεταπτυχιακό στον Κλάδο Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ. και έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα μετά από υποστήριξη του διδακτορικού της με τίτλο «Η σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία των νόμων και ο δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας».

Παρείχε υποστηρικτική διδασκαλία στο μάθημα της Εμβάθυνσης Δημοσίου Δικαίου με την παροχή φροντιστηριακών μαθημάτων κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2007-2008, 2008-2009 και 2009-2010. Άσκησε το λειτούργημα του δικηγόρου στο Πρωτοδικείο και έπειτα από φοίτηση στην Εθνική Σχολή Δικαστών διορίστηκε Πάρεδρος Διοικητικών Δικαστηρίων. Από το 2007 προήχθη σε Πρωτοδική Διοικητικών Δικαστηρίων, βαθμό που υπηρετεί μέχρι και σήμερα.

Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του ηλεκτρονικού περιοδικού «ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ» της ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΩΝ και του περιοδικού «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΗ». Επίσης, συμμετέχει στη διαχείριση της ιστοσελίδας «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ».

<https://www.youtube.com/watch?v=JNcLavKm1cM>

1

ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ ΒΑΡΒΑΡΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΗΣ Δ.Δ.-Δ.Ν

Η νομολογία του ΣτΕ και του ΔΕΕ για το περιβάλλον κατά την τελευταία πενταετία 2015-2020: νομολογιακές εξελίξεις και προοπτικές

2

ΣτΕ 3978/2010

ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ- ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- έννομο συμφέρον προς άσκηση αίτησης ακύρωσης
- Προστασία φυσικού περιβάλλοντος- επιφανειακά και υπόγεια ύδατα
- Υποχρέωση του κράτους προς προστασία του περιβάλλοντος- μέτρα

3

- Άρθρο 30 του ν.1650/1986
- Κλιμάκωση κυρώσεων σε περίπτωση έντονης υποβάθμισης ή καθ' υποτροπή προκλήσεως ρυπάνσεως
- Ακύρωση της παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας- αναπομπή στη Διοίκηση
- Σύνδεση με ΣτΕ 3943/2015 και ΣτΕ 2754/2019

4

ΣτΕ 1492/2013

ΜΠΕ- αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης – έλεγχος του δικαστηρίου – όρια ελέγχου

- Υποχρέωση προστασίας του περιβάλλοντος και σταθμιστική λογική
- Επέμβαση σε δασική έκταση για την εκτέλεση εξορύξεων
- Διαδικασία δέουσας εκτίμησης : εκτίμηση της ΜΠΕ και κρίση ότι δεν παραβλάπτεται η ακεραιότητα του τόπου

5

ΣΤΕ 1690/2020

- Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία της φύσης σε χερσαία και υδάτινα τμήματα της Σκύρου
- Ζώνες ειδικής διαχείρισης: Όρος Κοχυλάς και προστασία Μαυροπετρίτη
- το άρθρο 6 παρ.3 της Οδηγίας δεν απαγορεύει ενισχυμένα, αυστηρότερα εθνικά μέτρα προστασίας, όπως την πλήρη απαγόρευση μίας δραστηριότητας σε ορισμένο προστατευόμενο τόπο, χωρίς την τήρηση της διαδικασίας της δέουσας εκτίμησης

7

C- 849/19 της 17 ης Δεκεμβρίου 2020

Καταδίκη της Ελλάδας διότι δεν καθόρισε τους στόχους διατήρησης για τις ΕΖΔ που υπάγονται στην Επικράτειά της

6

ΔΕΕ, C-334/04 της 25ης Οκτωβρίου 2007

- οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2^{ης} Απριλίου 1979 για την προστασία της άγριας πτηνοπανίδας, η οποία **κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30^{ης} Νοεμβρίου 2009**, περί της διατήρησης των άγριων πτηνών αποκλειστικά από τις αρμόδιες εθνικές αρχές προσαρμόζονται οι περιπτώσεις (τύποι) που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς προστασίας που ορίζεται από την Οδηγία. Έτσι, με βάση την οδηγία 79/409/ΕΟΚ και **ήδη 2011/92/ΕΕ** για τα άγρια πτηνά ταξινομούνται οι **Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)**
- Ως ΖΕΠ χαρακτηρίζονται κατά το άρθρο 4 παρ. 1, τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας 79/409 οι **περιοχές που περιλαμβάνουν τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και εκφάνεια, εδάφη** για τη διατήρηση των ειδών άγριων πτηνών που αναφέρονται στο Παράρτημα I της ίδιας οδηγίας.
- Κατά τη διάρκεια δε παράγραφο του ίδιου άρθρου, προκειμένου να προστατευθούν τα **είδη αποδημητικών πουλιών που δεν αναφέρονται στο Παράρτημα I, τα κράτη μέλη ακολουθούν ιδιαίτερη σημασία στην προστασία των υγροτόπων.**
- Το δικαστήριο βεβαιώνει μεν κατά καιρούς ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ορισμένα περιθώρια εκτίμησης ως προς την επιλογή των κλειών ενδεδειγμένων περιοχών, ταυτόχρονα όμως διαπιστώνει ότι η απόφαση περί χαρακτηρισμού μπορεί να ληφθεί μόνο βάσει των αναφερόμενων επιστημονικών περιβαλλοντικών κριτηρίων της οδηγίας.
- Όπως διαπιστώνει, επανελημμένως το δικαστήριο, «τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κατατάξουν σε ΖΕΠ όλα τα εδάφη τα οποία, **κατ' εφηρμογή των οριζολογικών κριτηρίων, εμφανίζονται ως τα πλέον κατάλληλα για τη διατήρηση** των οικείων ειδών»
- Κρίσιμο ο επιστασιοποιημένος το 2000 κατάλογος των Σημαντικών για το Πουλιά Περιοχών Inventory of Important Bird Areas in the European Community (ΙΕΒΑ) τον οποίο το δικαστήριο χρησιμοποίησε, εν απουσία αντίστοιχων αποδεικτικών στοιχείων από το οικείο κράτος μέλος, ως σημείο αναφοράς για να κρίνει, εάν τα κράτη μέλη έχουν εκπληρώσει την υποχρέωση
- η Ελληνική Δημοκρατία, μη καθορίζοντας ΖΕΠ για να παράσχει προστασία στον τουρκοκοιμητιάνικο και κατατάσσοντας σε ΖΕΠ περιοχές στις οποίες ο θαλασσοκόρακος, ο γυπαετός, ο μαυρόγυπας, ο κρυνογαετός, η βασιλευτόν, η αετοβάρβαρινα, ο σπιζαετός, το κρινιέλι, ο μαυροπετρίτης, ο χρυσογύπας και το σμυνοστάξινο αναπροσαρμόζονται ανεπαρκώς, παρά τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/409.

8

ΣΤΕ 976/2015

- άρθρο 13 π.δ/ος 148/2009:** αίτημα ανάληψης δράσης
- υποχρέωση αιτιολογημένης απάντησης** εκ μέρους της αρμόδιας αρχής
- Μη αναγκαίο να συνδεθεί η ρύπανση με συγκεκριμένη επιχείρηση**
- Απαλλαγή των επιχειρήσεων αν λειτουργούν υπό καθεστώς νόμιμης άδειας**

9

ΣΤΕ 961/2020

- οδηγία 2011/92/ΕΕ και υποχρέωση ΜΠΕ: παράρτημα I και II της Οδηγίας
- σεισμικές έρευνες για την εξόρυξη υδρογονανθράκων και υποχρέωση δέουσας εκτίμησης
- Πληρούται η προϋπόθεση της διενέργειας δέουσας εκτίμησης από τη σύνταξη του περιβαλλοντικού σχεδίου δράσης

10

- ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

Δ' Ενότητα: Περιβαλλοντικές ΜΚΟ και εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας

Δράσεις της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων: Εμπειρίες, προβληματικές, προοπτικές

Βασίλης Παπαδόπουλος
Δικηγόρος παρ' Εφέταις

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, εταίρος της BirdLife International, είναι περιβαλλοντική μη κερδοσκοπική οργάνωση με αντικείμενο την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους. Εργάζεται από το έτος 1982 για να διασφαλίσει ένα βιώσιμο περιβάλλον για τη φύση και τον άνθρωπο. Το έργο της οργάνωσης περιλαμβάνει δράσεις προστασίας, έρευνας και μελέτης των άγριων πουλιών, δράσεις ανάδειξης, διαχείρισης και προστασίας προστατευόμενων περιοχών, δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των πολιτών, καθώς και παρεμβάσεις πολιτικής για κρίσιμα θέματα που αφορούν το φυσικό περιβάλλον. Στον ρόλο της ως συνεγγυήτρια της περιβαλλοντικής προστασίας, η Ορνιθολογική συμμετέχει σε διαδικασίες διαβούλευσης με τους αρμόδιους φορείς και κάνει χρήση της δυνατότητάς της να προσφύγει στα εθνικά δικαστήρια και στην ΕΕ, ενώ συνεργάζεται και με τις ανακριτικές και διωκτικές αρχές της χώρας σε περιπτώσεις παραβίασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Σκοπός της παρουσίασης είναι η σύντομη αναδρομή στο έργο που έχει πραγματοποιήσει η Ορνιθολογική και εκτείνεται από την ίδρυσή της, καθώς και η στάση της απέναντι στις σύντομες προκλήσεις στον τομέα της προστασίας των ειδών και των οικοτόπων.

Βασίλης Παπαδόπουλος: Ο Βασίλης Παπαδόπουλος είναι Δικηγόρος παρ' Εφέταις, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, και κάτοχος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος «Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη» από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ασκεί μάχιμη δικηγορία από το 2010 και από το 2016 συνεργάζεται με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία ως Νομικός Σύμβουλος, υποστηρίζοντας

νομικά το έργο της οργάνωσης και εκπροσωπώντας της. Δραστηριοποιείται στους τομείς του Αστικού Δικαίου, του Δημοσίου Δικαίου και του Δικαίου Περιβάλλοντος. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται προς ζητήματα που αφορούν στην ανάπτυξη και εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

<https://www.youtube.com/watch?v=bJNlyFEVUQs>

1

Τελικό Συνέδριο
Περιβαλλοντικό έγκλημα:
Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis
Τετάρτη 2 Ιουνίου 2021, 17.00-21.00

Δράσεις της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων: Εμπειρίες, προβληματικές, προοπτικές.

Βασίλης Παπαδόπουλος
Δικηγόρος παρ' Εφέταις,
Νομικός Συνεργάτης Ελληνικής
ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας

2

Διάγραμμα παρουσίας

1. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία: 40 χρόνια παρουσίας
2. Δράσεις της Ορνιθολογικής για την προστασία των ειδών – Οι απειλές για τα είδη
3. Το Τρυγόνι
4. Παράνομη παγίδευση – Παράνομη κατοχή – Παράνομο εμπόριο
5. Προβλήματα και προκλήσεις
6. Προοπτικές επίλυσης

3

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (1/2)

- Ιδρύεται το 1982.
- Περιβαλλοντική, Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση, με αντικείμενο την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους.
- Δημοκρατική δομή (μέλη, ΓΣ, ΔΣ που εκλέγεται από τα μέλη, εθελοντές).
- Μέλος της BirdLife International από το 1997.
- Από την ίδρυσή της πραγματοποιεί προγράμματα προστασίας και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας πχ ΜΕΚΥΠ από το 1982, για υδρόβια και παρυδάτια είδη πουλιών που διαχειμάζουν στους υγροτόπους.

Partnership for
nature and people

4

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (2/2)

- 1980 - σήμερα: Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ) -Important Bird Areas (IBA).
- 2003: Δημιουργήθηκε το δίκτυο Υπευθύνων Παρακολούθησης των IBA.
- Από τις 196 IBA, πάνω από 187 έχουν ήδη ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000.
- 1995-σήμερα: Ερευνητικά προγράμματα στις μικρές νησίδες.
- «Γκαλαπάγκος της Μεσογείου»
- 2004 – σήμερα: Ορνιθολογικός Σταθμός Αντικυθήρων.

2010

5

Η Ορνιθολογική για την προστασία των ειδών της άγριας ορνιθοπανίδας – Απειλές (1/2)

- Δηλητηρίαση
- Λαθροθηρία
- Παράνομη παγίδευση
- Παράνομο εμπόριο

6

Η Ορνιθολογική για την προστασία των ειδών της άγριας ορνιθοπανίδας – Απειλές (2/2)

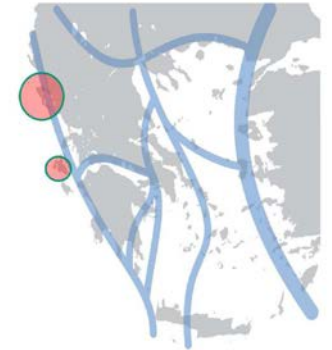
- Εκτιμάται ότι στην Ελλάδα κάθε χρόνο θανατώνονται παράνομα 0,7 εκ. πτηνά.
- Δηλητηρίαση: κεντρική και βόρεια Ελλάδα.
- Λαθροθηρία: ΕΠ υγροτόπων Αμβρακικού, Δέλτα Έβρου, Ιόνια.
- Παράνομη παγίδευση: γύρω από αστικά κέντρα και Κυκλάδες.
- Παράνομο εμπόριο: Αθήνα, Θεσσαλονίκη.

7

Η Ορνιθολογική για την προστασία των ειδών της άγριας ορνιθοπανίδας Το Τρυγόνι

- Τα Ιόνια νησιά βρίσκονται κατά μήκος ενός από τους σημαντικότερους μεταναστευτικούς διαδρόμους της Ελλάδας.
- Αποτελούν «σταθμούς ανεφοδιασμού» των μεταναστευτικών πουλιών.
- Συχνά είναι τα πρώτα σημεία στάθμευσης των πουλιών μετά τη διάσχιση της Σαχάρας και της Μεσογείου!
- ...αλλά στα Ιόνια επικρατεί η παράδοση του «ανοιξιάτικου κυνηγιού» με κύριο θύμα το Τρυγόνι.
- Μεταναστευτικό είδος
- Διαχειμάζει στην Υποσαχάρια Αφρική
- Αναπαράγεται στην Ευρώπη
- Απειλούμενο (Τρωτό/IUCN)

8

Η Ορνιθολογική για την προστασία των ειδών της άγριας ορνιθοπανίδας Το Τρυγόνι

- Μεταναστευτικό είδος - Διαχειμάζει στην Υποσαχάρια Αφρική - Αναπαράγεται στην Ευρώπη.
- Απειλούμενο (Τρωτό/IUCN).
- Πτωτική τάση στην Ελλάδα και στα ΚΜ της ΕΕ. – Απουσία αξιόπιστων δεδομένων για τον ανατολικό διάδρομο.
- Δύο επιλογές:
  - πληθυσμιακή κατάρρευση του είδους με τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης ή
  - ανάκαμψή του μέσω της προσωρινής παύσης της θήρας και λήψη όλων των ενδεδειγμένων μέτρων για τη διατήρησή του.
- Η ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ πιέζει για προσωρινή απαγόρευση της θήρας του είδους βάσει της αρχής της προφύλαξης.
- LIFE Against Bird Crime.

Οι Ομάδες Σκύλων και η ανάγκη για συλλογική συνεργασία για την αποτελεσματική καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων

Elzbieta Kret¹ & Δημήτρης Βαβύλης²

¹WWF Ελλάς, Πρόγραμμα Έβρου, e.kret@wwf.gr /

²Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία /Birdlife Greece, info@ornithologiki.gr

Τα δηλητηριασμένα δολώματα θεωρούνται κύρια απειλή και αιτία θανάτου των γυπών στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια. Στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE+ «Επιστροφή του Ασπροπάρη» (LIFE10 NAT/BG/000152) τον Μάρτιο του 2014 δημιουργήθηκαν δύο Ομάδες Σκύλων για την ανίχνευση δηλητηριασμένων δολωμάτων και ζώων (εφεξής ΟΣ), οι οποίες δραστηριοποιούνται έκτοτε στην Κεντρική Ελλάδα και τη Θράκη. Οι ΟΣ πραγματοποιούν περιπολίες στην ύπαιθρο, σε περιοχές που χρησιμοποιεί τακτικά ο Ασπροπάρης και τα άλλα δυο είδη γυπών, το Όρνιο και ο Μαυρόγυπας. Ο στόχος των ΟΣ είναι η πρόληψη, ο έλεγχος και ο έγκαιρος καθαρισμός της υπαίθρου από δηλητηριασμένα δολώματα και ζώα που μπορούν να προκαλέσουν επιπλέον δηλητηριάσεις.

Από τον Μάρτιο 2014 ως τον Μάιο 2021 διεξήχθησαν 440 περιπολίες καλύπτοντας 1057 χλμ. Συνολικά, σε 102 περιστατικά βρέθηκαν 212 νεκρά ζώα τα οποία ταυτοποιήθηκαν ως δηλητηριασμένα και 227 δηλητηριασμένα δολώματα. Τα πιο κοινά είδη που βρέθηκαν νεκρά ήταν σκυλιά (τσοπανόσκυλα ή/και κυνηγόσκυλα) με 111 θανάτους (52% των ευρημάτων), αλεπούδες με 42 θανάτους (20%) και γύπες (Μαυρόγυπας και Όρνιο) με 17 θανάτους (8%). Από τα τοξικολογικά αποτελέσματα, έχουν αναγνωρισθεί πολλές δραστικές ουσίες: το Endosulfan, το Carbofuran, το Methomyl, το Phorate και κυανιούχο άλας.

Οι ΟΣ είναι μία πρωτοποριακή και αποτελεσματική δράση πρόληψης που έχει συμβάλλει στην ανάδειξη της έκτασης της παράνομης χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων. Παράλληλα, ως άλλη επιτυχία του έργου τους αναφέρονται η γρήγορη ανταπόκριση και έρευνα του τόπου του εγκλήματος σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Όμως για την καλύτερη και πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των δηλητηριασμένων δολωμάτων χρειάζονται: ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο για την κατανομή αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμε-

νων φορέων και την ενεργή εμπλοκή τους, μεγαλύτερα πρόστιμα και επένδυση στην ευαισθητοποίηση του κοινού.

Ελζμπιέτα Κρετ: Η Elzbieta Kret έχει σπουδάσει προστασία του περιβάλλοντος και οικολογία ζώων στην Πολωνία από όπου κατάγεται. Συνεργάζεται με το WWF Ελλάς από το 2006 όταν και εργάστηκε σαν εθελόντρια του EVS (Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία) στη Δαδιά. Στη συνέχεια ως ερευνήτρια πεδίου συμμετείχε στο πρόγραμμα «Έρευνα Οικολογίας του Κόκκινου Ελαφιού στο Όρος Πάρνης» κατά τα έτη 2007-2009. Το 2009 επέστρεψε στη Δαδιά στο Πρόγραμμα Έβρου όπου εργάζεται ως επιστημονικός συνεργάτης. Από τότε παρακολουθεί και προστατεύει τα σπάνια και εξαιρετικά αρπακτικά πουλιά της περιοχής.

Το 2014 απόκτησε καινούριο, τετράποδο «συνάδελφο» με τον οποίο σχηματίζουν τη μια από τις 2 πρώτες ομάδες ανίχνευσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια.

https://www.youtube.com/watch?v=_6KR9ccrKTW

1

Οι Ομάδες Σκύλων και η ανάγκη για συλλογική συνεργασία για την αποτελεσματική καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων

Elzbieta Kret (WWF Ελλάς)
Δημήτρης Βαβύλης (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία)

«Περιβαλλοντικό έγκλημα: Ανασκόπηση και απολογισμός του έργου LIFE Natura Themis»
Τετάρτη 2 Ιουνίου 2021

2

Νούμερο 1 απειλή για τους γύπες

Μεγάλο πρόβλημα στην Ελλάδα και όχι μόνο!

ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΜΕΝΑ ΔΟΛΩΜΑΤΑ

3

Χωρική κατανομή δηλητηριασμένων ζώων (2000–2016)

Όσο περισσότερα ψάχνεις, τόσο περισσότερα βρίσκεις

Παρουσία ΜΚΟ + Ομάδες σκύλων

4

Πρώτες ομάδες ανίχνευσης δηλητηριασμένων δολωμάτων και ζώων στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια

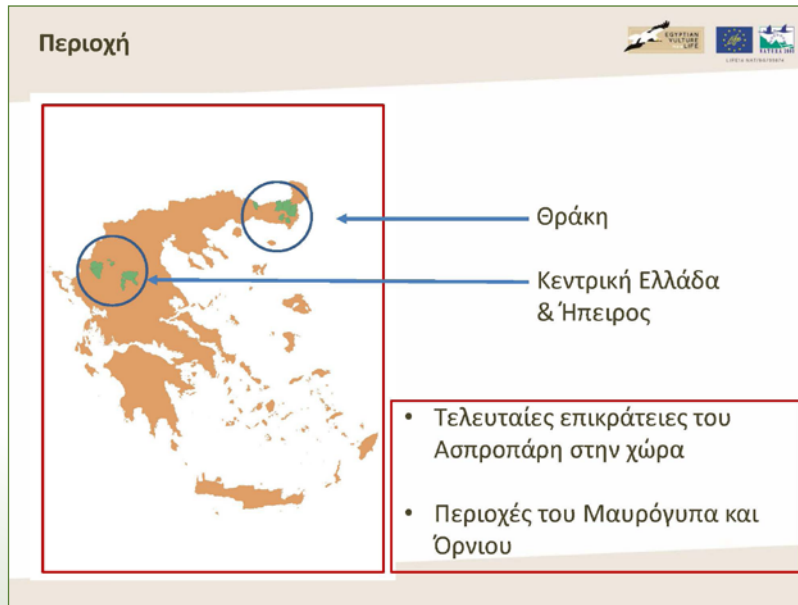
Στόχος: Πρόληψη, εντοπισμός και καθαρισμός δηλητηριασμένων δολωμάτων και ζώων από την ύπαιθρο

- ❖ **Περιπολίες:** πρόσφατα περιστατικά καταγεγραμμένα μέσω του δικτύου ή προληπτικές περιπολίες
- ❖ **Πριν την περιπολία:**
  - Αναφορά στις αρμόδιες υπηρεσίες
  - Λεπτομερής διερεύνηση του συμβάντος και την περιοχή
- ❖ **Κατά τη διάρκεια περιπολίας:**
  - Ο χειριστής αποφασίζει την περιοχή
  - Ο σκύλος αποφασίζει τη διαδρομή (100% αυτόνομος)
  - Ο χειριστής αξιολογεί τα ευρήματα

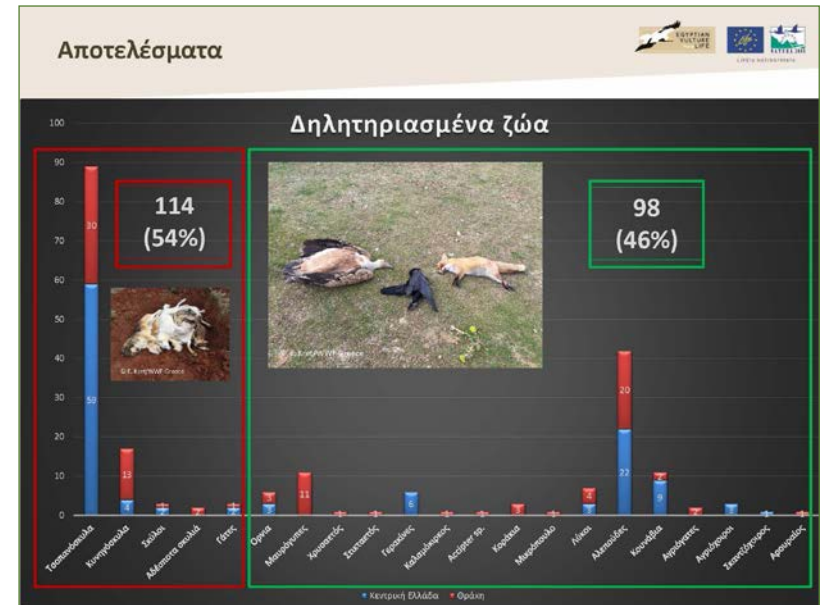
5

6

7

8

9

Αποτελέσματα

© D. Skarlatos/WWF Greece

© E. Kiriakou/WWF Greece

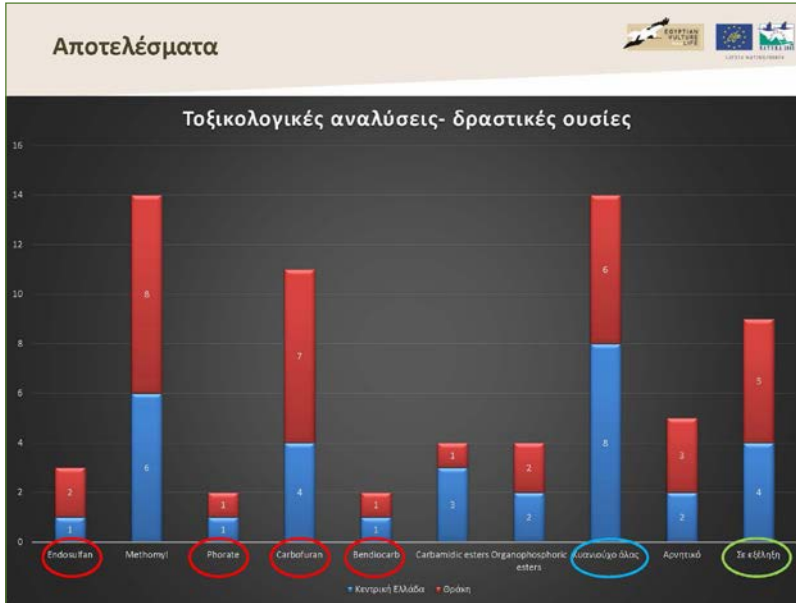
© E. Kiriakou/WWF Greece

Κουτί αναλύσεων για διαχείριση περιστατικών υπερληθριασμένων δολωμάτων

11

Μια φορά και έναν καιρό σε ένα όμορφο δάσος....

10

12

Πραγματικότητα (καλή, μέτρια, ελλιπής)

Ειδιοποίηση περιστατικών	• Χρήσιμες γης, Πολίτες, ΜΚΟ, Πομποί, Αρμόδιες Υπηρεσίες κτλ. → Δίκτυο	Καλή
Άμεση ανταπόκριση	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο, Φορείς ΠΠ) + ΜΚΟ + Ομάδες Σκύλων	Καλή
Έρευνα στον τόπο εγκλήματος	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο + Αστυνομία)	Μέτρια*
Δείγματα + Αποδεικτικά στοιχεία	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο + Αστυνομία)	Μέτρια*
Απομάκρυνση ευρημάτων	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο, Δήμος, Κτηνιατρική)	Μέτρια
Διατήρηση ευρημάτων	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Δασαρχείο, Φορείς ΠΠ, Κτηνιατρική)	Μέτρια
Νεκροψία – ex-situ δείγματα	• Αρμόδιες υπηρεσίες / ή Ιδιώτες με κατάλληλη πιστοποίηση	Ελλιπής
Τοξικολογικά αποτελέσματα	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Κρατικό εργαστήριο) / ή εγκεκριμένο ιδιωτικό εργαστήριο	Μέτρια
Ορθή έρευνα	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Αστυνομία + Εκπαιδευμένοι δασοκοί)	Μέτρια-Ελλιπής
Δίκη και καταδίκη	• Αρμόδιες υπηρεσίες (Εισαγγελέας και δικαστές)	??

13

Τι γίνεται...

15

Όταν τα βρίσκουμε....

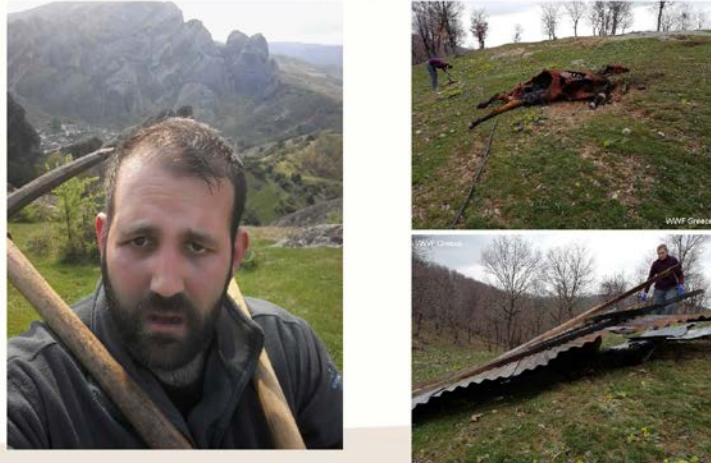
Όταν υπάρχει συνεργασία...

14

Όταν τα βρίσκουμε....

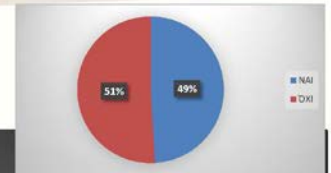
Είμαστε μόνοι...

16

Τι έχουμε καταφέρει μέχρι τώρα....

- Γρήγορη ανταπόκριση✓
- Έρευνα τόπου εγκλήματος ΜΚΟ μαζί με αρμόδιες υπηρεσίες✓

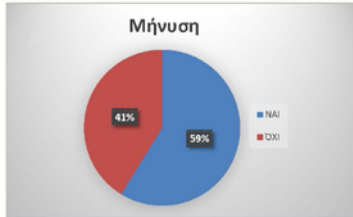

17

Τι έχουμε καταφέρει μέχρι τώρα....

- Μήνυση ✓
- Τοξικολογικές αναλύσεις ✓

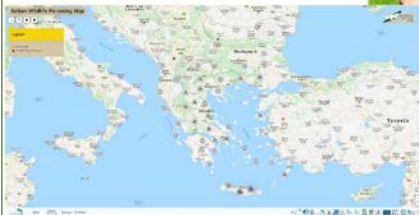
- ❖ Ανάδειξη της έκτασης του φαινομένου των δηλητηριασμένων δολωμάτων (συχνότητα των περιστατικών, αριθμός των δηλητηριασμένων δολωμάτων)
- ❖ Απομάκρυνση των δηλητηριασμένων δολωμάτων και ζώων από την ύπαιθρο
- ❖ Ανάδειξη των σοβαρών επιπτώσεων στον άνθρωπο και την οικονομική του δραστηριότητα

18

Τι έχουμε καταφέρει μέχρι τώρα....

- Ομάδες σκύλων - μία πρωτοποριακή και αποτελεσματική δράση πρόληψης ✓
- Τοπικά σχέδια δράσης ✓
- Βάση δεδομένων για περιστατικά στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια ✓

20

Στο δρόμο για βελτίωση....

- Διαχείριση των περιστατικών στο πεδίο από αρμόδιες υπηρεσίες ακολουθώντας τυποποιημένο πρωτόκολλο
- Δειγματοληψία
- Διατήρηση ευρημάτων
- Απομάκρυνση νεκρών ζώων
- Υποδομές/ Ομάδες σκύλων

21

Στο δρόμο για βελτίωση.....

- Ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο – κατανομή αρμοδιοτήτων
- Ολοκληρωμένη νεκροψία
- Άμεσα τοξικολογικά αποτελέσματα
- Ανάλυση αποδεικτικών στοιχείων π.χ. DNA, δακτυλικά αποτυπώματα
- Ορθή ανάκριση/έρευνα

Σχεδόν καθόλου καταδίκες

- ❖ Ενεργή εμπλοκή των αρμόδιων φορέων σε όλα τα στάδια - Τελικός στόχος: ένοχος στο δικαστήριο!
- ❖ Μεγαλύτερα πρόστιμα
- ❖ Επένδυση στην ευαισθητοποίηση του κοινού, αλλαγή νοοτροπίας – Δηλητηρίαση = Έγκλημα

22

Υπάρχει ελπίδα!

23

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

24

www.lifeneophron.eu

FINAL CONFERENCE

Environmental crime: LIFE Natura Themis Review and Report

Book of Abstracts

Wednesday 2 June 2021

ON LINE

**Right and
Liability
for the
Environment**

Natural
History
Museum
of Crete

UNIVERSITY
OF CRETE

Foreward

The completion of LIFE Natura Themis was marked by the closing national conference, entitled “Environmental Crime: LIFE Natura Themis Review and Report”, held online on Tuesday, 2nd June 2021.

In addition to stakeholders and target groups, the closing conference was intended for the general public and for project friends and associates who followed its progress and supported its activities over the years it operated.

Among other things, the subject matter of the conference included presentation of the results and conclusions arising from the implementation of LIFE Natura Themis and a review of environmental legislation and jurisprudence as it has evolved over the previous half decade. The work done by monitoring and prosecuting authorities in enforcing the Environmental Liability Directive and national and European environmental law was also highlighted, together with the contribution made by environmental NGOs in tackling environmental crimes.

This book of Proceedings Abstracts includes presentation abstracts, lecturers’ CVs, presentation files and links to the recorded presentations.

In concluding LIFE Natura Themis, the University of Crete – Natural History Museum of Crete as Coordinating Beneficiary of the project, joins the associated beneficiaries in thanking all those who collaborated in the effort made over so many years. We hope that the knowledge and experience gained during project implementation will be put to good use by the state and society alike, to the benefit of the natural environment and local societies.

Dr Michalis Probonas

University of Crete-Natural History Museum of Crete
(UoC-NHMC)

Co-ordinator, LIFE14 GIE/GR/000026 – LIFE Natura Themis

Section I: LIFE Natura Themis: Actions and Results 2015-2020

Mapping environmental offending on Crete by the Environmental Law Observatories

Maria Maniadaki

Lawyer MLE, Chania Bar Association

Drawing on the experience gained in action A1, as LIFE Natura Themis partners the Chania and Heraklion Bar Associations established the Crete Environmental Law Observatories in Chania and Heraklion respectively, in the project's second year. Both have run smoothly since then and will continue to do so as an After-LIFE action for a further five years after the project ends.

Environmental Law Observatory activities included carrying out original research into environmental offending, by tracking the imposition of criminal and administrative sanctions. To be precise, the Observatories undertook to compile the following: a) a systematic record of the decisions made in all Criminal Courts on Crete relating to environmental crimes, with emphasis on NATURA 2000 areas; b) a systematic record of administrative fines concerning environmental infringements on Crete, with emphasis on NATURA 2000 areas; c) a spatiotemporal report of information gathered via GIS (geographical information systems) on the LIFE Natura Themis project's geoinformation map. To date, over 1,300 environmental cases have been posted on the map, enabling users to obtain environmental information on the one hand, while offering the Administration a useful strategic planning and environmental awareness raising tool on the other. The present paper presents the capabilities offered by the project's geoinformation map, alongside further conclusions arising from Environmental Law Observatory research.

In sum, it emerges that the attempt by the Environmental Law Observatories to map environmental offending led to important findings, while proposals on tackling the problem on the judicial, administrative, legislative and social level were also formulated. Use of modern methods such as GIS systems as part of mapping was one innovation that rendered the research especially outward-looking; on both

national and international levels, the project partners will strive to make use of the tool and the results of mapping environmental offending on Crete.

The LIFE Natura Themis Smart Device Application

Helen Nteka

Environmentalist, Hellenic Society for the Protection of Nature

Regarded as an innovative tool created in the context of the LIFE Natura Themis project, the LIFE THEMIS Smart Devices' Application is now being piloted in Crete Region.

The need for such an App arose from the fact that citizens are often hesitant to report environmental infringements to the authorities, due to the time-consuming procedures involved, and because agencies will not accept anonymous reports.

It is a user-friendly, functional App that guarantees users' anonymity and protects their personal data. By enabling citizens to file reports directly and at no cost, it contributes to environmental crime prosecution and the restoration of environmental damage.

The App is supported by all Android and iOS smart devices. A total of 1679 users have installed it since launch, and there are 347 active users at present (205 on Android and 142 on iOS devices).

Having photographed the environmental crime and (where desired) attached a brief description of the incident, users send their report to the App administrators, i.e. the Hellenic Society for the Protection of Nature (HSPN), which has managed and provided technical backup for the App throughout the project. Once the administrators have verified the report for accuracy and reliability and categorised the environmental crime involved, they prepare a letter with all recorded details from the user report and forward it to the competent authorities.

From the App's launch in August 2017 up to April 2021, a total of 253 reports were filed, 176 of which were valid and 77 non-valid. A mere 45 reporting instances concerned NATURA 2000 Network areas. All valid reports were forwarded to the competent authorities, apart from 9 that related to previously forwarded cases. The response by agencies receiving reports was not, however, as anticipated. Very few agencies informed the HSPN of their progress, while the area was restored and/or a fine imposed in just 24 cases, 5 of which concerned environmental infringements in NATURA 2000 Network areas.

Illegal solid waste dumping was the main environmental problem recorded on Crete, at a rate just short of 70%. The remaining basic types of environmental crimes as categorized by the App administrators were as follows:

- Illegal building
- Illegal earthworks / quarrying
- Illegal business / small industry activity
- Illegal liquid waste dumping
- Illegal camping

The LIFE THEMIS App can contribute to environmental crime prosecution via direct, rapid reporting. In addition, the App is being used to map environmental crime for the first ever time. This can be seen as a highly significant tool for those agencies adopting it in the future, since once the project is completed, it will be handed over to the Ministry of the Environment and Energy and expanded for use nationwide.

LIFE Natura Themis: Synergies, conclusions and putting results to good use

Michalis Probonas

Physicist - Environmental Scientist PhD, Co-ordinator LIFE Natura Themis

The LIFE Natura Themis project was a European programme financed by the European Commission's LIFE funding instrument over 69 months (from October 2015 to June 2021). The basic idea was to map environmental crime on Crete as fully as possible, as well as how effective monitoring and prosecution were, how far the demands of the Environmental Liability Directive were being met (as the key project research text, with emphasis on NATURA 2000 Network Areas), whether and to what extent the objectives of associated national environmental legislation were being achieved, plus how remaining national policies and legislation affect the implementation of national and international/European Environmental Law in the country. Although it may initially appear to target a specific audience, the LIFE Natura Themis project's subject matter involves a large number of agencies, bodies, groups and private individuals of varying professional, research, social and economic backgrounds. Over the course of the project, approaches were made to all of the above groups in a series of contacts both on the personal level and via partner participation in conferences, forums, seminars, round tables, networks etc. These contacts led to constructive collaboration with agencies, foundations, projects, national and international bodies working to strengthen environmental legislation and enforce environmental law. At the same time, participants gained knowledge and experience that may lead to the more effective prosecution of environmental crimes both on the national level and in other parts of Europe. LIFE Natura Themis results and conclusions have been brought together in summary form in the Replication Plan, which will be forwarded to all those involved during the After-LIFE period.

Section II: Agency remits and the effectiveness of enforcement

Environmental liability: The Ombudsman's contribution

Daphne Filippaki

Lawyer, Deputy Ombudsman-Quality of Life

The Ombudsman's main role is to mediate between citizens and public administration so as to combat maladministration. The Quality of Life Department investigates reports relating to the protection of the natural, built and cultural environment, contributing within the terms of its brief to the implementation of highly complex environmental legislation.

The Greek legal order harmonized with the provisions of European Parliament Directive 2004/35/EC on environmental liability for preventing and restoring damage to the environment, as amended by 2006/21/EC, via Presidential Decree 148/2009. Since then, the Independent Authority has received reports from citizens and environmental organisations relating to that domain. Environmental damage may concern degradation to protected areas resulting from activities, or the illegal carrying out of activities which are in themselves directly included in the Presidential Decree. The bulk of (solid and liquid) waste treatment cases investigated by the Ombudsman fall into the second category.

The reports in which the Ombudsman has arbitrated stand as proof both of the positive aspects of specific provisions made by the legislative framework on environmental liability and of the problems that arise in implementing it. Firstly, it has been established that both central and regional level co-ordination on administrative actions is of especial importance when it comes to confirming cases of environmental damage and their extent, identifying the perpetrators and determining remediation measures. As a rule, it is also a fact that when issues of environmental damage arise, the competent authorities do take action in line with their remit.

Nevertheless, delays have been seen in setting up the Regional Committees for the Implementation of Environmental Liability (RCIEL, Greek: PEAPZ), since they are not permanent committees and do not meet at regular intervals. Furthermore,

in some instances certain RCIELs have not responded to arbitration attempts by the Ombudsman, in such a way as to apply themselves to tackling environmental damage as part of their remit.

In addition, on more than a few occasions difficulty has arisen in identifying the polluter. The operator responsible for pollution also often proves incapable of remedying the damage, particularly for financial reasons. It should be noted that the aim of relevant legislation on environmental liability is for action to be taken immediately, so that risk to the environment is averted as soon as possible. In cases of non-compliance, the competent authority must thus take the necessary restitution measures rapidly, and then recover the cost from the operator responsible for the damage. Similarly, in cases where the perpetrator is not identified, the competent authorities must take immediate action. Beyond the above, there is a noticeable insufficiency of state funds for restoration by competent state bodies, which has resulted in excessively long delays. It is also noted that publication of the Joint Ministerial decree on compulsory financial insurance to cover environmental liability is still outstanding.

In sum, coordinating and activating all the co-competent agencies to track down perpetrators and complete restoration within a reasonable time are deemed essential in successfully implementing the current legislative framework on environmental liability in Greece.

Environmental damage cases in Central Greece

Anthoula Kastanioti

Environmentalist, MSc, Decentralized Administration of Thessaly and Central Greece

Following on-site inspection by competent environmental agencies, where damage or an immediate threat of damage to the environment is established, the RCIELs (Regional Committee for the Implementation of Environmental Liability) have a vital role to play in restoring that damage, given that they are the authority responsible for apportioning environmental liability, and they recommend that the Co-ordinator issue a decision that specific steps be taken by the agency obliged to do so. Over time, the Central Greece RCIEL has worked on various cases of environmental damage caused by activities such as industry, illegal landfills, quarrying and so on, in all Regional Units (RU), though particularly in Boeotia and Euboea RU, where large numbers of activities are concentrated and there are numerous old, abandoned industrial units often operating as illegal tipping sites. More specifically, this presentation analyses how the Central Greece RCIEL dealt with a case of remedying pollution caused mainly to the ground on the site of the used lead battery recycling and production line owned by M.P. Ltd. in Boeotia RU. Lastly, mention is made of the issues that have arisen in enforcing Presidential Decree 148/2009 and the difficulties Central Greece RCIEL has faced, such as trouble determining (identifying) the operator responsible for the pollution in some instances, difficulty monitoring the implementation of prevention and remediation measures, lack of response and non-compliance by the operator responsible for pollution, and the difficulty faced by the RCIEL in implementing the necessary restitution measures and covering the associated cost, or in authorizing third parties to carry them out, where the operator is unknown and private tracts of land are involved.

The Fire Service's role in prosecuting environmental crime arson cases

Efstratios Tsepetakis

Warrant officer (NCO), Hellenic Fire Service, Chania Regional Unit

This presentation is concerned with how the Investigation Office in the Chania Regional Unit Fire Services Headquarters operates. In particular, the office's remit is presented, along with a major initiative for combating fires in Chania Regional Unit. Passing the details of all those facing prosecution for arson on to the Greek Common Agricultural Policy Aid Scheme Payment Authority (Greek OPEKEPE) and connecting the Fire Service to the OPEKEPE's e-platform (during the validity period of article 9 of Common Ministerial Decision 7-3-2009) led to them receiving reduced payments or being expelled from the compensatory allowance scheme for farmers and stock breeders entitled to receive financial assistance for their farming or stock breeding business. The threat of having funding cut resulted in a significant reduction in fires for "pasture improvement" and thus a reduced risk of potential uncontrollable wildfires.

Hellenic Coast Guard: Environmental crimes in the marine ecosystem

Stefanos Kalamidas

Lieutenant Commander, Hellenic Coast Guard

The marine ecosystem is a key pillar in the national economy and the country's coastal and island regions. Activity by the Hellenic Coast Guard (HCG) in protecting coastal regions is of major importance in tackling marine environment degradation. On the island of Alonissos, for instance, where the HCG has been active for many years, we have collaborated with the local Management Body of the protected area NATURA 2000 in constantly raising environmental awareness among residents and tourists. This is an area where growth is mainly in eco- and walking holidays rather than in mass tourism. As a result, illegal building is almost unheard of, and the food chain is in equilibrium. Earlier collaboration between the Alonissos Management Body, the HCG and MOM environmental NGO to guard the area also produced positive results.

The Malian Gulf is home to a large number of significant (endemic or protected) species of fish. Over recent years, serious cases of illegal activity amounting to environmental crimes have occurred. Vast quantities of protected and unthreatened fish and marine organisms have been harvested. One new category of offenders are foreign gatherers of Holothuria in the Spercheios area, who process their catch in unregulated makeshift factories and sell them to EU countries as crabmeat, without being subjected to customs control. The only way to reduce or prevent offending is to implement laws and clamp down using the provisions of Law 1650/1986. Exemplary punishment is called for. The sole tool at the authorities' disposal is the imposition of alternative (non-financial) punishments that may alarm offenders, such as confiscating fishing equipment, making criminal record entries etc. Effective enforcement would also result from co-ordination and joint patrolling by the HCG and other co-competent agencies and state institutions.

Section III: Legisprudence and jurisprudence from 2015 to 2020 and Environmental Liability Directive implementation

Indexing legislation from 2015 to 2020

Jorgos Sbokos

Dr iuris public law, Lawyer, Heraklion Bar Association

In his presentation, Mr Sbokos outlines developments in environmental legislation from 2010 to 2020, going beyond simply listing ordinances to comment on the political choices associated with them and their repercussions for society and the environment.

For illustrative purposes, mention is made of what preceded the crucial half decade in which the East Crete Environmental Law Observatory has been in operation, what the legal community anticipated and what actually happened. The process of ratifying orders on NATURA 2000 protected areas and decentralising control and protection of them was suddenly overturned. The autonomy of the newly established local bodies was abolished and the monitoring system was modified, while horizontal regulations permitted new industrial activities within protected areas.

The presenter describes how legislation has affected prosecution and the judicial handling of environmental cases, as well as how the new Penal Code impacts economic and social life in Greece.

Rounding off the presentation are legislative proposals that could remedy policy inconsistencies in the environmental domain, regain public control, promote environmental conservation via criminal law, and safeguard ecologically and socially just management of the NATURA 2000 Network.

Council of State (CoS) and Court of Justice of the European Union (CJEU) jurisprudence on the environment over the past five years (2015-2020): jurisprudential developments and prospects

Varvara Boukouvala

Magistrate of Administrative Courts

Examples of jurisprudence:

I. CoS 3978/2010

Failure to perform due legal action: sanctions for the protection of the environment

Legitimate interest to file an invalidation request

Conserving the natural environment – surface and ground waters

State obligation to conserve the environment - measures

- Article 30, Law 1650/1986
- Escalating fines in cases of marked degradation or repeated pollution offences
- Cancellation of failure to perform due legal action – referral back to the Administration

CoS 3943/2015 and CoS 2754/2019 are of similar content

II. CoS 1492/2013

Environmental Impact Assessment- sustainable development principle – judicial review – limits of review

- Obligation to conserve the environment and weighting logic
- Intervention in a forest area for mining works
- Appropriate Assessment process: Environmental impact assessment and judgment that site integrity is not harmed

III. CoS 976/2015

- Article 13, Presidential decree 148/2009: application to take action
- Obligation on the competent authority's part to provide a substantiated answer
- Not necessary for the pollution to be linked to a specific business
- Exemption for businesses operating with a legal permit

IV. CoS 1690/2020

- Establishing terms and limits for nature conservation in terrestrial and marine sections of Skyros
- Special Areas of Conservation: Oros Kochylas and Eleonora's falcon conservation
- Article 6, par. 3 of the Directive does not forbid reinforced, more stringent national conservation measures, such as a total ban on an activity in a specific protected place, without observing the Appropriate Assessment process.

V. CoS 961/2020

- Directive 2011/92/EU and Environmental Impact Assessment obligation: Annexes I and II of the Directive
- Seismic surveys for hydrocarbon drilling and Appropriate Assessment obligation
- Compiling the environmental action plan fulfils the requirement to carry out Appropriate Assessment

VI. CJEU, C-334/04 of 25 October 2007

- Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds, codified by Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds
- The areas (places) accorded the special protection status as per the Directive are defined exclusively by competent national authorities. The Special

Protection Areas are thus classified on the basis of Directives 79/409/EEC and 2009/147/EC on wild birds

- According to article 4, paragraph 1, final section of Directive 79/409, Special Protection Areas are those including the most suitable territories in number and size for the conservation of the wild bird species mentioned in Annex I of the same Directive.
- According to the second paragraph of the same article, in protecting migratory species not listed in Annex I, Member States shall pay particular attention to the protection of wetlands.
- The Court has confirmed from time to time that the Member States have some margin of discretion in choosing the most appropriate areas, but it also notes that decisions on classification can only be made on the basis of the scientific and environmental criteria mentioned in the Directive.
- As the Court has repeatedly ascertained, "Member States are obliged to classify as SPAs all the sites which, applying ornithological criteria, appear to be the most suitable for conservation of the species in question."
- One crucial criterion is the "Inventory of Important Bird Areas in the European Community" ("IBA") updated in 2000, which, in the absence of any evidence to the contrary from the Member State in question, is used by the Court as a benchmark in judging whether Member States have fulfilled the obligation in question
- By not determining Special Protection Areas for the conservation of the Krüper's nuthatch, and classifying areas where the Cormorant, the Bearded vulture, the Cinereous vulture, the Lesser spotted eagle, the Eastern imperial eagle, the Long legged buzzard, the Bonelli's eagle, the Lesser kestrel, the Eleonora's falcon, the Lanner falcon and the Cinereous bunting are underrepresented as Special Protection Areas, the Hellenic Republic violated the obligations it bears as per Article 4, par. 1 and 2 of Directive 79/409.

VII. C- 849/19 of 17 December 2020

Greece convicted for not defining the conservation objectives for the Special Areas of Conservation within its territory.

Section IV: Environmental NGOs and environmental legislation enforcement

Hellenic Ornithological Society species and habitat conservation activities: Experiences, concerns, prospects.

Vassilis Papadopoulos

Lawyer-Court of Appeal, Hellenic Ornithological Society

The Hellenic Ornithological Society, as a BirdLife International partner, is an environmental non-profit organisation dedicated to protecting wild birds and their habitats. Since 1982 it has worked to secure a sustainable environment for nature and humans. The organisation's work includes wild bird conservation, research and study activities; enhancing, managing and conserving protected areas; informing, raising awareness and offering environmental education to the general public; and taking a political stance on crucial matters concerning the natural environment. In its role as an environmental conservation co-guarantor, the Hellenic Ornithological Society participates in consultation processes with competent agencies and makes use of the right to appeal to national and EU courts, while co-operating with national investigation and prosecution authorities in instances where environmental legislation is violated. This presentation aims at a brief overview of the work accomplished by the Hellenic Ornithological Society since its foundation, plus the stance it has taken on challenges in the field of species and habitat conservation.

Dog teams and the need for collective cooperation in effectively combating illegal poisoned bait use

Elzbieta Kret

Environmentalist, Handler of the Antipoison Dog Unit, WWF Hellas

Poisoned baits are seen as the leading threat and cause of death to vultures in Greece and the Balkans. As part of the "Return of the Neophron" LIFE+ programme (LIFE10 NAT/BG/000152), two dog teams (henceforth DT) for detecting poisoned baits and animals were formed in March 2014, and have since been active in Central Greece and Thrace. The DTs carry out patrols in the countryside, in areas regularly used by the Egyptian vulture and two other species, the Griffon vulture and Cinereous vulture. The DTs' objective is prevention, monitoring and the timely removal from the countryside of poisoned baits and animals that could cause further poisonings.

440 patrols were carried out from March 2014 to March 2021, covering 1057 kilometres. Overall, 212 dead animals identified as poisoned were found in 102 incidents, plus 227 poisoned baits. The commonest species recovered dead were dogs (sheepdogs and/or hunting dogs) totalling 111 deaths (52% of finds), foxes totalling 42 deaths (20%) and vultures (Cinereous and Griffon vultures) totalling 17 deaths (8%). Numerous active ingredients were identified in toxicological results, including endosulfan, carbofuran, methomyl, phorate and sodium cyanide.

The DTs represent an innovative, effective preventative action that has contributed to highlighting the extent of illegal poisoned bait use. At the same time, rapid response and crime scene investigation in cooperation with the competent authorities are seen as further successes resulting from their work. Nevertheless, tackling the poisoned bait problem better and more effectively calls for a clear legal framework assigning responsibilities to the agencies involved, active involvement by them, heavier fines and investment in public awareness-raising.

LIFE Environmental Governance & Information: "Promoting awareness of wildlife crime prosecution and liability for biodiversity damage in NATURA 2000 areas in Crete"-LIFE14 GIE/GR/000026

Smart Devices Application:
app-naturathemis.gr

Download the application for:

Android

iOS

The LIFE14 GIE/GR/000026 project is funded at a percentage of 60% from the LIFE financial instrument "Environmental Governance & Information" of the European Commission/EASME, while a part of the Associated Beneficiaries own funds was covered by the Green Fund.

 www.lifethemis.eu

 LIFE Themis

COORDINATING BENEFICIARY

University of Crete
Natural History Museum of Crete

Knossos Avenue Premises, Office C213
GR-71409, Heraklion, Crete, Greece
Tel. +30 2810 393265
E-mail: themis@nhmc.uoc.gr

ASSOCIATED BENEFICIARIES

HERAKLION
BAR ASSOCIATION

Heraklion Bar Association

Heraklion Courthouse, Dikaiosinis Avenue
GR-71119 Heraklion, Crete, Greece
Tel.: +30 2810286386, 2180 288312
E-mail: dikigorher@yahoo.gr

Chania Bar Association

Eleftherias Square, Chania Courthouse
GR-73134 Chania, Crete, Greece
Tel.: +30 28210 54529, 28210 52171
E-mail: dschania@dsch.gr

Hellenic Society for the Protection of Nature

20, Nikis Str.
GR-10557 Athens, Greece
Tel.: +30 210 3224944, 210 3314653
E-mail: info@eepf.gr

Ministry of Environment and Energy
Coordination Office for the Implementation
of Environmental Liability

119, Mesogeion Avenue
GR-10192 Athens, Greece
Tel.: +30 213 1513277, 213 1513724
E-mail: sygapez@ypeka.gr

CO-FUNDERS

**Δικαίωμα
και Ευθύνη
για το
Περιβάλλον**

LIFE Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση: «Πρωώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αποκατάσταση ζημιών της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη» - LIFE14 GIE/GR/000026

**Εφαρμογή για έξυπνες συσκευές:
app-naturathemis.gr**

Κατεβάστε την εφαρμογή για:

Android

iOS

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME. Μέρος της ίδιας συμμετοχής των εταίρων συγχρηματοδοτήθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

 www.lifethemis.eu

 LIFE Themis

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ

Μουσείο
Φυσικής
Ιστορίας
Κρήτης
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

**Πανεπιστήμιο Κρήτης
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ)**

Κτίρια Λεωφ. Κνωσού, Γραφείο Γ213
714 09 Ηράκλειο
Τηλ.: 2810 393265
E-mail: themis@nhmc.uoc.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ

ΣΥΝΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

Δικαστικό Μέγαρο Ηρακλείου,
711 10 Ηράκλειο
Τηλ.: 2810 286386, 2810 288312
E-mail: dikigorher@yahoo.gr

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΧΑΝΙΩΝ

Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων

Δικαστικό Μέγαρο Χανίων,
Πλατεία Ελευθερίας, 731 34 Χανιά
Τηλ.: 28210 54529, 28210 52171
E-mail: dschania@dsch.gr

Προστασία
της Φύσης
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Νίκης 20, 105 57 Αθήνα
Τηλ.: +30 210 3224944
E-mail: info@eepf.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

**Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας (ΥΠΕΝ)
Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης
Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥΓΑΠΕΖ)**

Μεσογείων 119, 101 92 Αθήνα
Τηλ.: 213 1513277, 213 1513724
E-mail: sygapez@prv.ypeka.gr

ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΣ

